

**PE MARGINEA
UNEI NOI
APARIȚII:
DINU LIPATTI,
SCRISORI, VOL. II**

O dovadă că bunele intenții nu sunt suficiente pentru a asigura un paradis al lecturii.

PAGINA 6

**AVANPREMIERA UNEI EDIȚII CANNES CARE
AR PUTEA FI REVOLUȚIONARĂ** **PAGINILE 8-9**

**RĂZBUNĂTORII: APOCALIPSA
SUPEREROILOR**

În vreme ce studiourile Marvel invadează marile ecrane cu cea mai mare densitate de supereroi pe minut de film, mulți se întrebă dacă nu cumva acest gen a ajuns să suprasatureze publicul și este sortit dispariției. **PAGINA 14**

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA // APARE SÂMBĂTA // WWW.SUPLIMENTULDECULTURA.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

ANUL XIV ▶ NR. 604 ▶ 28 APRILIE – 4 MAI 2018 ▶ REALIZAT DE EDITURA POLIROM ȘI ZIARUL DE IAȘI

CONCORDIA INTERNĂȚIONALĂ DINTR-UN PENIBIL DOCUMENT PROGRAMATIC ROMÂNESC

Ministerul Culturii a lansat după patru luni de la debutul Anului Centenar un act de 18 pagini care ar trebui să stabilească abia de acum încolo liniile directoare pentru manifestările dedicate aniversării Marii Uniri. În același timp, un sondaj arată că românii nu sunt interesați de evenimentele legate de momentul 1918.

PAGINILE 2-3

Concordia internațională dintr-un penibil document programatic românesc

Ministerul Culturii a lansat după patru luni de la debutul Anului Centenar un act de 18 pagini care ar trebui să stabilească abia de acum încolo liniile directoare pentru manifestările dedicate aniversării Marii Uniri. În același timp, un sondaj arată că românii nu sunt interesați de evenimentele legate de momentul 1918.

RĂZVAN CHIRUȚĂ

Proiecte scrise pe genunchi, schimbări făcute peste noapte la un Departament Centenar care s-a remarcat mai ales prin faptul că șeful său a fost fotbalist, confuzie pe aproape toată linia și bani alocați pentru Cerbul de Aur, astfel au arătat primele luni din ceea ce Ministerul Culturii și Identității Naționale a numit recent „un an unic pentru România”.

Sintagma apare într-un „document programatic privind aniversarea Centenarului Marii Uniri”, lansat de ministrul condus de George Ivașcu pe 20 aprilie și care se vrea act de căpătâi al manifestărilor prin care „îi omagiem pe cei care, acum 100 ani, au reușit să realizeze un vis aparent imposibil: unirea tuturor românilor”.

Înainte de a vă oferi câteva citate din „documentul programatic”, trebuie să amintim un fapt extrem de relevant pentru tonul acestuia: Ministerul Culturii și Identității Naționale și Academia Română au semnat în martie un protocol prin care se înființează Senatul Culturii, organism cu rol consultativ, prin intermediul căruia MCIN beneficiază de expertiza Academiei Române în configurarea politicilor publice din domeniul culturii.

Această colaborare este vizibilă încă din primele rânduri ale actului „de căpătâi” al Anului Centenar: „A omagia realizării înaintașilor este frumos, însă nu suficient.

Pentru că moștenirea pe care ne-au lăsat-o nu este doar un cadou, ci și o datorie. Aceea de a hrăni și crește, zi de zi, prin faptele modeste ale fiecăruia, avuția comună. A omagia cum se cuvine înaintașii înseamnă înaintea de orice a omagia spiritul lor”.

Ați sesizat linia? Noul președinte al Academiei Române, Ioan-Aurel Pop, predică exact la fel. Documentul programatic lansat de Ministerul Culturii și Identității Naționale ne mai aduce aminte și de faptul că „trebuie să învățăm din exemplul marilor înaintași de la 1918 și să nu lășăm ca ceea ce ne desparte să ne dezbine.

Dacă reușim să ne privim față în față și să găsim, dincolo de opțiunile fiecăruia, cele câteva lucruri sacre care cad în custodia noastră comună, atunci vom putea să ne privim în ochi și bunicii pe care-i omagiem, dar și nepoții care așteaptă de la noi o Românie stabilă și demnă pentru cel puțin încă 100 de ani”.

„IUBIREA, ATAȘAMENTUL ȘI DEVOTAMENTUL FAȚĂ DE ȚARĂ”

Anul Centenar va fi aniversat, potrivit aceluiasi document programatic, după mai multe principii: cel al identității naționale – cum altfel? –, al evocării și omagierii înaintașilor, principiul unității, coeziunii și solidarității naționale, cel al valorilor emblematice ale națiunii române, principiul patriotismului civic, al toleranței și diversității culturale, cel al – atenție! – „afirmării și concordiei internaționale” și, în fine, principiul idealului național.

Din toată această enumerare, v-a sărit în ochi, probabil, principiul „patriotismului civic”. La ce se referă Ministerul Culturii, v-ați fi întrebat. „Legătura emoțională, iubirea, atașamentul și devotamentul față de țară, de pământul strămoșesc, dar și de neam, de limba și tradițiile națiunii române, implică și presupune, într-o legătură indisolubilă și indestructibilă, o atitudine civică la nivelul fiecărui cetățean, manifestată în principal prin respectarea Constituției și legilor țării, a drepturilor și obligațiilor conferite prin statutul de cetățean al Statului Român, a limbii oficiale și a însemnelor naționale, în primul rând a stemei, drapelului și imnului național”, iată răspunsul instituției. Puțin cam prea de lemn.

Toată înșiruire de vorbe goale se încheie cu o concluzie care te lasă un pic cu gura căscată. După patru luni din Anul Centenar, Ministerul Culturii vorbește în acest „document fundamental” despre faptul că „în vederea stabilirii calendarului de activități și a evaluării listei de proiecte ce vor fi finanțate prin bugetul Ministerului Culturii și Identității Naționale, dedicat aniversării anului Centenar, vom ține seama în primul rând de criteriul relevanței naționale și internaționale a programelor desfășurate și finanțate”. Totul la viitor, deși deja ne aflăm în trecut.

CÂND A AVUT LOC MAREA UNIRE? UN STUDIU

În timp ce Ministerul Culturii încă se chinuie să afle cum va arăta Anul Centenar, o entitate privată a realizat un sondaj de opinie prin care a vrut să afle cum privesc românii de azi ceea ce s-a întâmplat în urmă cu 100 de ani. Una dintre concluzii spune, din păcate, foarte multe. „Românii sunt mai interesați de filmele indiene decât de Centenar”, a stabilit studiul realizat de Casa de audit comunicațional și marketing strategic „Fugașin & Partenerii” în rândul populației cu acces la internet. „1 din 50 de români se întreabă, în plin An Centenar, când a avut loc Marea Unire, în timp ce 1 din 25 se întreabă cine a făcut unirea și un procent similar se întreabă care este semnificația zilei de 1 decembrie”, arată sondajul.

Mai mult, 1 din 300 dintre românii incluși în această cercetare nu știe câți ani sunt într-un centenar. „În total, 1 din 8 români care au căutat pe Internet informații nu cunoaște însemnătatea marelui eveniment istoric”, arată „Fugașin & Partenerii”.

Casa de audit comunicațional a pus punctul pe i-ul din Identitatea Națională atunci când în comunicatul de presă publicat odată cu studiul *Centenarul la români* a scris: „Dacă ne referim doar la Centenar, nu la Marea Unire în general, curiozitatea românilor este clar legată de semnificația istorică, nu de acțiunile, activitățile sau evenimentele organizate în prezent sau de semnificația acestui eveniment pentru România anulului 2018”.

Probabil că acești români nu au aflat că Ministerul Culturii și Identității Naționale tocmai a lansat un „document programatic”. **SDC**

Daniel Șandru: „Minutul de tăcere” al Centenarului

Când, în august 2017, sub bagheta dezastruosului ministru al Culturii Lucian Romașcanu, Guvernul Dragnea 2 desființa Departamentul Centenar care funcționase la nivelul Cancelariei prim-ministrului, perspectiva modului în care România urmează să aniverseze împlinirea unui veac de la Marea Unire devenea, în același timp, restrânsă și clară. Înființarea concomitentă a unei direcții în cadrul Ministerului Culturii și, comic, „Identității Naționale”, având ca denumire fix această ultimă sintagmă, a restrâns posibilitatea ca celebrarea Centenarului să depășească prea mult o simplă înșiruire a unor manifestări, să le spunem, „socioculturale”.

În același timp, devenea limpede că ceea ce se intenționează este bifarea, eventual în stilul unei „Cântări a României” nițel „mai post-moderne”, a acestui moment. Lista celor 2.048 de proiecte lăsate moștenire de Lucian Romașcanu ministrului Culturii din Guvernul Dragnea 3, George Ivașcu, e relevantă în

acest sens: era, în cea mai mare parte, un cocktail neaș de folclorisme și false academisme, vărsat din belșug peste întreaga Românie, cât să ne facă să ne simțim „români verzi”, evident „mândri” și „geniali”. Așa, între noi, „cei buni”. Cele mai multe „proiecte” nu aveau nici măcar un impact național, unde să-l mai cauți pe cel internațional?!

Din acest punct de vedere, dincolo de întârzierea evidentă a anunțării unui program coerent la nivel național pentru aniversarea Centenarului, faptul că noul ministru a renunțat la „moștenirea Romașcanu” e pe deplin justificat. De aici încolo, însă, putem constata de vreo câteva săptămâni încoace că substratul ideologic al abordării aniversării Centenarului nu s-a schimbat deloc pe fond.

George Ivașcu a promovat, mai întâi, o listă de 43 de proiecte ale autorităților centrale, printre care se distinge reînvierea festivalului Cerbul de Aur, despre care am putea înțelege că marchează fundamental sută de ani scursă de la Marea Unire. Mai recent, adică pe 20 aprilie, pe site-ul Ministerului

” Ceea ce nu am priceput eu, în blegeala mea provincială, odată citit acest «document programatic», mi-a fost adus pe înțeles urmare a celei mai recente întruniri a Comitetului Interministerial pentru Centenar, coordonat de prim-ministrul Dăncilă. ”

Culturii și Identității Naționale a fost publicat *Documentul programatic pentru aniversarea Centenarului Marii Uniri*. După ce l-am citit, am urmat sugestia introductivă de la pagina 4, aceea de a păstra „un minut de tăcere”, timp în care mi-am dat seama că „România mea” nu poate „să devină România noastră”.

Stilul lacrimogen al textului introductiv nu m-a convins deloc, deși propunerea de „a defini și păstra un sanctuar sufletesc comun” este, trebuie spus, de-a dreptul „patriotică” și, în consecință, promite să însuflețească până și o stâncă. Ba chiar și „râul, ramul”. „Conceptul” și „argumentele” acestuia par și mai promițătoare, întrucât aniversarea Centenarului propune și crearea „unor baze solide, fundamentate

pentru stimularea și conturarea direcțiilor de dezvoltare strategică viitoare a României”.

Una dintre aceste „baze”, îmi zic, ar fi constatarea că nu avem nici o autostradă care să lege între ele provinciile istorice ale României, că Bucureștiul e singura capitală neconectată european din această perspectivă și că, în continuare, 2.400 de școli au toaletele în afara clădirilor. „Argumentele”, însă, se referă la alte „baze”: e necesară „implicarea, impunerea (*sic!*) și responsabilizarea” pentru aniversarea Centenarului, crearea „unei stări de emulație pozitivă (...) în jurul marilor obiective și proiecte de țară” (n-am înțeles care ar fi acestea!) și „promovarea externă corectă și complexă a României ca țară” (ceea ce m-a dat gata!).

Urmează „principiile”, în număr de șapte, după citirea cărora am reținut cuvinte frumoase, cum ar fi: „interesul și binele public general”, „modul unitar de acțiune”, „nu numai o Românie mai mare, ci una mai bună” (?!), „România trebuie să se valideze plenar” etc.

Ceea ce nu am priceput eu, în blegeala mea provincială, odată citit acest „document programatic”, mi-a fost adus pe înțeles urmare a celei mai recente întruniri a Comitetului Interministerial pentru Centenar, coordonat de prim-ministrul Dăncilă, în cadrul căreia au fost validate alte 99 de proiecte, de această dată propuse de autoritățile locale. Printre altele, am aflat că orientarea „strategică” și „dezvoltarea infrastructurii culturale” vor fi validate de un festival al iei prin nu știu ce comună din Olt, de o sută de baloane cu aer cald prin Maramureș și de o „poartă a Centenarului” dintr-o comună botoșăneană. Halal criteriilor, curată transparență!

Dincolo de acestea, rămân valabile următoarele: nu am văzut nici măcar un singur proiect al vreunei universități (Academiei Române i-a fost „selectat” doar

unul!), în condițiile în care societății noastre îi lipsesc cărțile-instituție, așa cum ar fi o *Enciclopedie a României*; nu am întâlnit nici măcar un proiect important de reabilitare a unor monumente sau imobile cu relevanță, deși ne aflăm în Anul European al Patrimoniului; nu am identificat nici măcar un singur eveniment care să conecteze România la concertul european al celebrărilor centenare, cu toate că la finele anului va demara Sezonul Cultural România-Franța (altă întârziere nepermisă din perspectiva organizării!), la 1 ianuarie 2019 România va prelua președinția Consiliului UE, urmând ca, tot la anul, să fie țară invitată special la Festivalul Europalia. Să ne întoarcem, deci, „plenar”, la ce știm noi mai bine: folclor, mici, discursuri patriotard-populiste și, cu vorbele unui prieten, la „praznice pe sub drapele” făcute pentru imaginea politicianilor actuali, iar nu pentru cei de altădată. Să ne trăiască Centenarul! **SDC**

Daniel Șandru a fost coordonator al Departamentului CENTENAR din cadrul Cancelariei prim-ministrului Dacian Cioloș.

Vlad Alexandrescu: Un Centenar îngenunchiat de PSD și aruncat pradă baronilor locali

Ne așteptam oare ca Ministerul Culturii (și Identității Naționale) să ofere un program coerent al manifestărilor dedicate Centenarului Marii Uniri din 1918? Avem oare, la urma urmei, un concept al acestei sărbători, care ar trebui să aducă laolaltă toate naționalitățile României într-o sărbătoare comună și să confirme dorința noastră de a construi împreună lucruri durabile?

Ministerul Culturii și Guvernul României ne oferă în schimb o șaradă greu de descifrat. Pe de o parte un *Document programatic privind aniversarea Centenarului Marii Uniri*, o colecție de intenții pioase, a cărei elaborare pare a fi început încă sub Guvernul Cioloș (o mențiune specială aici pentru Daniel Șandru, care și-a dat toată osteneala pentru a asigura o minimă unitate a acestei viziuni), dar care înregistrează urmele tuturor celor care și-au înscris în el prezența mai mult sau mai puțin fericită.

Astfel, în ciuda amintirii, în chiar cuprinsul textului, a unor

argumente de bun-simț ce solicită „creșterea semnificativă a potențialului creator și inovator al proiectelor și acțiunilor propuse de diverse entități”, „evitarea relativității, confuziei și subiectivismului obiectivelor propuse și a impactului mediocru, modest și irrelevant a unora dintre acțiuni, la nivelul comunităților, indiferent de domeniul tematic ales sau de tipul acțiunilor dorite”, „reducerea/ limitarea paralelismelor și a suprapunerilor tematice și/ sau cronologice de desfășurare a calendarului evenimentelor dedicate aniversării Centenarului” și, în sfârșit, „delimitarea acțiunilor dedicate Centenarului, mai ales la nivelul autorităților centrale și locale, de acțiunile care fac parte din activitatea curentă, conform atribuțiilor și menirilor legale ale instituțiilor respective”, Comitetul interministerial pentru Centenar publică o listă de 99 de proiecte aprobate spre finanțare, a căror selecție dovedește un aleatoriu total.

Lista proiectelor aprobate este o enumerare de tip „shopping list”, în care diverși primari sau Consilii Județene pun mâna pe sume considerabile, fără nici un fel de detalieri a proiectelor, anunțând activități cu titluri pompoase, dar care nu reprezintă în nici un fel *cultura vie*, efortul titanic și disproportionat pe care îl fac artiștii din România de a crea și de a-și face cunoscută creația într-un cadru instituțional din ce în ce mai opac. În absența oricărui criteriu în baza căruia s-a făcut selecția, nu ne rămâne decât să credem ceea ce ne spune bunul-simț: administrația PSD distribuie bani clientelei politice, fără nici un fel de discernământ.

Unele dintre activitățile finanțate se țineau oricum de ani de zile, cum ar fi „Sărbătoarea iilor” din comuna Cezieni, județul Olt, care primește acum 570.000 de lei, pentru „redimensionarea importanței pe care o reprezintă acest segment din arealul meșteșugurilor populare”. Evenimentul a avut

deja 33 de ediții, fiind finanțat până acum de Consiliul Județean Olt și de primăria comunei. Un alt proiect, „Satele Unite ale României”, depus de CJ Maramureș, va primi 400.000 de lei pentru a constitui o „Arcă a lui Noe a identității europene”.

Semnificativ este că, acum câteva săptămâni, ministrul Culturii, dl George Ivașcu, și-a delegat semnătura pentru ce înseamnă acordarea tuturor finanțărilor unui secretar general adjunct din minister, adus de curând de la ANAF, care are astfel întreaga putere pentru a decide și a administra toate fondurile Ministerului Culturii. Astfel, pare a se realiza cureaua de transmisie între Ministerul Culturii și PSD, pe calea scurtă a alocării directe de fonduri. Adică singurul lucru care interesează acum conducerea partidului-stat. **SDC**

Vlad Alexandrescu este senator USR și fost ministru al Culturii în guvernul Cioloș.

” Lista proiectelor aprobate este o enumerare de tip «shopping list», în care diverși primari sau Consilii Județene pun mâna pe sume considerabile, fără nici un fel de detalieri a proiectelor, anunțând activități cu titluri pompoase, dar care nu reprezintă în nici un fel *cultura vie*. ”

Misteriosul caz al deputatului-șosetă

Încă o serie de știri din țară (dar și de pe mapamond), menite să ne facă să cădem adânc pe gânduri (cele mai multe negre).

Sunteți din orașul București și sunteți cu nervii la pământ? Dacă nu bugetăriți în lux și relaxare, dacă nu sunteți pesedist (poate chiar Gabriela Firea), antreprenor de casă al Partidului (sau al Securității), e foarte posibil să fiți în pragul disperării. Bravo, există de acum ce aveți dumneavoastră nevoie! S-a deschis și în capitala țării noastre un loc unde cei nervoși se pot duce să se dea cu capul de pereți și să dea în cărămizi ca Van Damme. Se numește *anger room*. Căutați pe internet, nu mai așteptați totul mură-n gură.

În altă ordine de idei (sau poate că în aceeași), un bărbat cu o sabie în mână a fost prins de

polițiști în centrul vechi al Bucureștilor. Confruntat cu situația în care se afla, omul a recunoscut, senin, că-și căuta soacra să aibă o vorbă cu ea.

Înterupem un pic situația din țara noastră pentru a vă aduce știri de peste hotare. Dacă nu erau excepționale, nu le menționăm, dar le lăsăm aici și judecați dumneavoastră cum e lumea din ziua de azi. Știri unu: un cetățean a sărit într-un dric și a preluat volanul, motivând că are drum până la piață. În dric era și mortul, erau și rude care jeleau răposatul. Știre doi: o femeie a sculptat câte un penis în memoria fiecărui bărbat cu care a întreținut raporturi sexuale. Sculptorița este din Marea Britanie și are frumoasa vârstă de optsprezece ani. Pe noptieră zac (până la ora redactării acestei știri) zece penisuri-amintire.

Și ca să vedeți că totuși nu suntem nici noi de pe altă lume, aflați că doi minori din județul Botoșani au furat o mașină care rula regulamentar la o pomană. Nu vreți să știți ce au făcut cu coliva găsită (și nici cu rachiul aferent).

Și mai aflați și că doi suceveni au furat dintr-un cimitir nu mai puțin de două mii de flori. Să mai spună cineva că n-a venit primăvara!

Bine, hai încă una de peste hotare, dacă insistați: un copil de 12 ani din Australia a plecat singur în concediu de odihnă, în Bali. În prealabil se certase cu părinții și, nemulțumit de discuțiile avute cu aceștia, a zis să încerce o aventură pe cont propriu. Păi, nu sunt mai cuminți ai noștri de la Botoșani? Că ei ce fac? Fură o mașină, mănâncă o colivă, beau un rachiu, dar nu pleacă peste mări și țări... Oare

unde o să se ajungă? Oare ce ne mai coc cei tineri?

Că nici nu ne mai vine să informăm că o fetiță de șase ani chiar din județul Iași a ajuns la un pas să fie executată silit de ANAF. Până aici s-a mers. Să ne gândim la altceva!

Încă o veste bună de la ceretători (probabil britanici): bărbații care se holbează la sânii femeilor vor trăi mai mult. S-a dovedit științific: holbatul are beneficii asupra stării de bine a organismului bărbătesc. Cu plăcere.

Pe de altă parte, un mara-mureșean pretinde că a văzut în timp ce băga benzina la un peco că la el în mașină se află o fantomă. Fantoma nu făcea nimic deosebit. Stătea lângă autoturism, nu departe de locul mortului, cum se zice. Doamne ferește, că nici nu mai știi ce să crezi.

ANDREI CRĂCIUN

CULEGĂTORUL DE HARFE

Nu știm cine e, nu știm ce face, dar știrea a ajuns până la noi, după ce am survolat un pic presa mondenă din iubita noastră țară. Ei bine, suntem în măsură să vă anunțăm că există deputatul-șosetă (care ar fi sufocat o dametă în cartierul bucureștean Primăverii, vechi cartier al nomenclurii și securiștilor de top). Nu am avut curaj să verificăm, dar tragem nădejde că e pesedist, ce altceva ar putea fi cel supranumit șosetă? **SDC**

Să te pui bine cu șeful

Tocmai am terminat de citit *La curtea lui Ceaușescu*, un volum constituit dintr-o suită de interviuri realizate de Maria Dobrescu cu Suzana Andreiaș, femeia care s-a îngrijit de vilele lui Ceaușescu timp de 30 de ani.

FLORIN LĂZĂRESCU

ÎNTÂMPLĂRI ȘI PERSONAJE

Cartea e interesantă din foarte multe puncte de vedere, dar acum vreau să vorbesc doar de unul singur. Dincolo de dorințele „dictatoriale” ale Ceaușetștilor, îți sare în ochi slugărniciia absolută a celor care intrau în contact cu ei, care erau în stare să facă cele mai absurde lucruri – din proprie inițiativă – doar ca să intre în grațiile lor.

Un mic exemplu: Nicolae și Elena mănâncă în curtea vilei de la Snagov și se aud clopotele la biserică din sat. Elena o întreabă Suzana Andreiaș de ce bat clopotele, femeia îi povestește că e îngropată o tânără fată care a murit într-un accident de mașină. Ceaușeasca pare chiar impresionată de poveste,

moment în care apare din tufări un securist spunând: „Să trăiți! Am rezolvat! Nu o să mai bată clopotele la înmormântare!”. Nu-i ceruse nimeni asta, Ceaușetștii nu erau deranjați, ci doar curioși, dar el a presupus că-i nasol, că trebuie să înlătore problema. Sunt zeci de povești asemănătoare în carte și e de remarcat că Suzana Andreiaș – cel puțin așa pretinde ea – era singura care îndrăznea să-i mai contrazică pe Ceaușetști, să le spună franc „nu pot face așa ceva” sau „nu cred că e bine așa”. Iar ei se pare că

îi acceptau de multe ori asemenea comentarii într-un mod firesc, tocmai pentru că erau făcute firesc și aveau noimă.

Pare poveste veche, dar eu cred că are mare legătură cu zilele noastre, cu modul în care arată România azi. Trăim într-o țară în care, mă tem, numărul multiplicat al micilor dictatori din diverse domenii e direct proporțional cu cifra covârșitoare a românilor predispuși să fie slugi, cu cohortele de oameni care ar face orice doar ca „să se pună bine cu șeful”. E o mentalitate atât de adânc înrădăcinată, încât mulți nu doar că se chinuiesc să împlinescă dorințe aberante exprimate de șefi, ci și să-și imagineze dorințe ascunse ale acestora, de multe ori inexistente.

Mă crucesc când mă gândesc câți români am întâlnit de-a lungul vieții care-și consumă mai multă energie „pentru a se pune bine cu șeful” decât pentru a munci efectiv. Pentru ei, șeful nu-i un om,

un coleg cu atribuții și responsabilități mai mari decât ale subordonatului, ci un dictator, un animal ciudat, un extraterestru, un stăpân peste slugi cu care nu trebuie „să te pui” decât bine. Iar atitudinea asta, evident, naște încontinuu mici dictatori și mari slugi.

Poate că unii sunt tentați să spună „asta se întâmplă la Stat”. Dar la un simplu search pe Google afli că sunt scrise cărți, ghiduri „profesionale” despre cum trebuie „să te pui bine cu șeful”:

„Niciodată să nu-i spui: Nu ai dreptate!” Păi, de ce, dacă îl observi că bate uneori câmpii? Nu-i mai bine să-i spui asta și să-i explici de ce nu are dreptate? Cum mai ajunge șeful să facă diferența între atunci când are și când nu are dreptate? Șeful chiar are întotdeauna dreptate?

„Niciodată să nu-i spui: Este imposibil să fac asta!” Dar dacă e chiar imposibil? Dar dacă e aberant ceea ce cere?

„Niciodată să nu-i spui: E în afara atribuțiilor mele de serviciu!” Păi, dacă-s tâmplar în instituție și mă pui să-ți repar laptopul, de ce nu ți-ai spune că nu se poate? Dacă-mi ceri să-ți construiesc un

turn Eiffel în curte, de ce nu ți-ai spune că ai nevoie de altcineva pentru asta?

„Niciodată să nu-i spui: Nu sunt plătit pentru asta!” Păi, atunci, de ce Dumnezeu mai am serviciu, dacă nu să muncesc pentru cât sunt plătit? O poți face de două-trei ori mai mult, că asta e situația, dar când ți se cere să muncești de zece ori mai mult decât banii pe care îi câștigi, de ce nu ai spune că nu ești plătit suficient pentru ceea ce faci?

„Niciodată să nu-i spui: Nu pot să lucrez cu cutare coleg?” Păi, dacă ăla trage mâța de coadă, nu face altceva într-un proiect comun decât ca să se pună bine cu șeful, de ce nu i-ai spune?

Mă rog, sunt situații și situații, depinde cum și cu ce argumente zici, cert e că acest „niciodată să nu-i spui”, cu accent pe „niciodată”, nu e altceva decât un îndemn și justificare pentru a fi întotdeauna slugă. Eu cred că totul se poate discuta cu șeful, dacă-ți stăpânești foarte bine și cinstit meseria, poziția. Altfel, ne vom transforma într-o țară de mentalități care-și cheltuie mai toate energia în a ghici ce trebuie să (nu) facem ca „să ne punem bine cu șeful”. **SDC**

Herta Müller și Uniunea Scriitorilor (I)

Anul acesta alegerile generale de la Uniunea Scriitorilor din România au ajuns să facă titluri de prima pagină în presa națională. Iar asta nu fiindcă locuitorilor României sau măcar reprezentanților presei li s-ar fi trezit deodată apetitul pentru cultura scrisă. Ar fi fost prea frumos pentru România Mare, care își aniversază centenarul din postura de Citoarea Mică, cea mai necitită țară din Uniunea Europeană.

Nu, ceea ce a atras atenția a fost, evident, un mic scandal, o sursă de cancanuri oricând bine-venită: faptul că prozatoarea Herta Müller, etnică germană originară din România, stabilită în anii '80 în Germania și laureată în 2009 cu premiul Nobel, a fost exclusă din Uniunea Scriitorilor pentru că nu și-a plătit cotizația anuală. Ba nu, n-a fost exclusă, a precizat ulterior conducerea Uniunii Scriitorilor, a fost doar suspendată din drepturi. De îndată ce o să-și plătească cotizația, o să poată veni să voteze alături de scriitorimea română

mai conștiincioasă decât ea. Ba nu, declară Herta Müller, fiindcă ea nici nu știa că face parte din USR – uniunea de creație, nu partidul. N-a cerut niciodată asta și nici n-ar vrea să fie membra unei asociații comuniste și plină de securiști și turnători.

Asemenea vorbe nu puteau să lase pe nimeni indiferent – nici pe cei din mass-media, care i-au preluat imediat declarația, nici pe cei din administrația Uniunii Scriitorilor. Așa că în scurt timp a fost făcută publică și cererea de înscriere în USR, depusă de Herta Müller în 1985, cu doi ani înainte de emigrarea în Republica Federală Germană. Deci a vrut. Sau n-a vrut? Și e membru-membră. Sau nu e? Și tot așa, tăvălugul declarațiilor și dezvăluirilor se rostogolește și amestecă totul, până când nu mai e nimic limpede și nici măcar relevant,

dracu' să-i pieptene de scriitori, oricum cine îi mai citește?

În paranteză fie spus, cazul în discuție, foarte comentat pe Facebook, e și o demonstrație de proliferare necontrolată a informațiilor false, o mărturie a analfabetismului digital ce caracterizează atât de democraticul spațiu virtual. De exemplu, la un moment dat cineva comentează în ciudat că se face prea mult tam-tam pentru o scriitoare care nici n-a fost tradusă la noi până ce n-a luat Nobelul. Și nimeni nu îl contrazice pe comentator, deși la o căutare banală pe același internet se putea afla că de fapt primele traduceri din opera Hertei Müller au apărut la Editura Polirom cu câțiva ani înainte de nobelizarea scriitoarei. La fel, atunci când comentatorii cârtesc cu răcă naționalistă că oricum

vorbim de o scriitoare de limbă germană, adică fără nici o legătură cu limba română, ignoră că una dintre cărți, construită poetic din colaje, tăieturi din ziare și reviste, a fost concepută de Herta Müller direct în limba română. Ca să nu mai vorbim de faptul că este o asociație profesională a scriitorilor *din România*, cum o arată și numele, nu un fel de Cântarea României în versuri și proză, formată din români verzi și pentru români verzi. În USR au existat dintotdeauna scriitori de limbă germană, maghiară, sârbo-croată, slovacă, turcă, tătară – mai mulți sau mai puțini, în funcție de dimensiunea etniei, dar au existat. Și există.

Revenind la cazul cotizației și calității de membru a Hertei Müller, lucrurile sunt într-adevăr cam încălțite. Dar sunt încălțite din motive ce țin de transformările petrecute în ultimii treizeci de ani în România comunistă și postcomunistă, de destrucția unei comunități (cea a germanilor din România), de cultura organizațională românească,

RADU PAVEL GHEO
ROMÂNII E DEȘTEPTI

caracterizată de o birocrație încălțită, a hârtiei, ștampilei și parafei – adică a neîncrederii și suspiciunii – chiar și atunci când e vorba de asociații și organizații profesionale, și, nu în ultimul rând, de lipsa de comunicare între oameni. A, și de pofta de bârfe și cancanuri, care nu-i specifică românilor și nici neapărat malefică, dar devine dăunătoare atunci când se extinde într-un gol care ar fi trebuit să fie plin. Adică atunci când interesul pentru literatură e înlocuit de interesul pentru rufele murdare ale celor care scriu literatură. Așa că despre ele (deși nu-s chiar așa de murdare) o să scriu și eu. Săptămâna viitoare. **SDC**

”Interesul pentru literatură e înlocuit de interesul pentru rufele murdare ale celor care scriu literatură.”

Republica Dragnea

Liviu Dragnea se pregătește să mai stea măcar patru-cinci mandate la putere. Cumplit scenariu, nu? Cel puțin asta trădează ultimele sale mișcări politice. Cu siguranță că are ambiții prezidențiale, dar își dă seama că stă al naibii de prost la încredere (doar șapte la sută) și că într-un an și jumătate nu poate recupera terenul pierdut. Din acest motiv, liderul PSD a trecut la planul B. Golește de conținut funcția prezidențială și își caută aliați internaționali.

Vizita sa din această săptămână în Israel, după anunțul cu intenția mutării ambasadei României de la Tel Aviv la Ierusalim, face parte din scenariu. Nimeni din Uniunea Europeană nu vrea să-l primească în vizită. Până și socialiștii europeni s-au săturat de derapajele sale antidemocratice, singurul câștig fiind cele 10-12 mandate pe care PSD le-ar putea aduce grupului socialist după alegerile

FLORIN GHEȚU
VAGONUL CU VORBE

europarlamentare din primăvara anului viitor. Altfel, PSD ar fi fost exclus deja din grupul socialiștilor europeni.

E greu de spus dacă decizia mutării ambasadei României la Ierusalim e o mutare bună sau rea. Uniunea Europeană nu agreează ideea, în timp ce Statele Unite sunt de acord. Mutarea are consecințe internaționale serioase, motiv pentru care oficialitățile de la București ar fi trebuit să cântărească atent chestiunea. În loc să avem discuții interne pe tema asta între guvern, șefii

coaliției guvernamentale și președintele țării, Liviu Dragnea își asumă de unul singur decizia, prin forțarea guvernului să redacteze un memorandum pe subiectul mutării ambasadei. Foarte probabil, n-a fost consultat nici măcar ministrul de Externe, Teodor Meleșcanu. Dar ce mai conțea un amărât de detaliu?

Eu sunt stăpânul și fac ce vreau, acesta pare a fi mesajul lui Dragnea.

Liderul PSD e lipsit de orice credibilitate internațională și apelează la trucuri pentru a câștiga de partea sa măcar Statele Unite, dacă sprijinul european nu-l mai are. Liviu Dragnea știe că degeaba ești stăpânul absolut în țară, dacă afară toți îți trântesc ușa în nas. O îndulcire a tonului american față de trăsările pe care PSD le face la București este tot ce-și dorește el în momentul de față.

Pe de altă parte, PSD lovește și în Klaus Iohannis, după ce social-democrații au demarat deja

campania de restrângere a atribuțiilor președintelui.

Republica parlamentară care se construiește zi de zi va fi de fapt Republica lui Dragnea, în care Cotroceniul devine simplu obiect de muzeu, fără nici o putere de decizie. Indiferent dacă acolo va locui Iohannis, Ionescu, Popescu sau Tăriceanu.

PSD n-a câștigat ultimele trei rânduri de alegeri prezidențiale, iar șansele sunt și mai reduse în 2019. „Dacă tot n-o putem cuceri, atunci hai să dăm foc la cetate, că oricum mai mult ne încurcă”.

Instituția Prezidențială a devenit un ghimpe pentru PSD, trebuie transformată într-un soi de asociație onorifică, cu rol decorativ. Deciziile importante trebuie luate în sediul de partid, acolo e jupânul.

Planul lui Dragnea este simplu: dacă tot nu pot fi premier și nici președinte de țară, atunci mă supun. Voi sta la partid. Dar voi controla tot. Voi fi primul lider PSD cu atribuții de premier și de șef de stat în același timp. Mai conțea cine e la Palatul Victoria? Poate fi Dăncilă, ori șoferul său, ba chiar și portarul din Kiseleff.

Dacă planul lui Dragnea reușește, din biroul său se va da ora exactă în România. Deocamdată, el și-a subordonat doar falanga guvernamentală și cea parlamentară, dar e prea puțin. Rămâne afară falanga prezidențială.

Șeful statului dă primele semne că a înțeles jocul lui Dragnea. Târziu, dar l-a înțeles. Iohannis încă are sprijin popular, iar asta este esențial în orice bătălie politică. Dragnea se bazează doar pe propriul partid, transformat în Uriașul Mut, care îi ascultă ordinele. Dar Klaus Iohannis pare că se trezește dintr-un lung somn și a început să riposteze. Trebuia s-o facă mai demult, când lucrurile erau în faza incipientă.

Președintele încă are suficient atribuții și trebuie să iasă din ambiguități și proceduri. Nu e vorba doar despre al doilea său mandat, ci despre România următoarelor decenii. Mingea e la piciorul președintelui, iar portarul advers e la pământ. Iohannis poate puncta cu lejeritate, cu condiția să și vrea s-o facă. Dacă întârzie, nu doar că va rata ocazia, dar adversarul îl va scoate apoi cu totul din teren. **SDC**

PE MARGINEA UNEI NOI APARIȚII: DINU LIPATTI, *SCRISORI*, VOL. II

„Muzica temperează moravurile?”

VICTOR ESKENASY

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată.”
(Hermann Scherchen)

Deși am fost avertizat de prieteni să nu-mi fac iluzii în privința celui de-al doilea volum al corespondenței lui Dinu Lipatti apărut la editura Grafoart pe banii Administrației Fondului Cultural Național, decepția mi-a fost de proporții în momentul în care am început să-l citesc. O dovadă că bunele intenții nu sunt suficiente pentru a asigura un paradis al lecturii și o demonstrație în plus că fie și una din cele mai umane și dramatice istorii – cum este cea a lui Dinu Lipatti și a Clarei Haskil – poate fi trimisă pe apa Sâmbetei atunci când cei care o relatează par să nu aibă nici cea mai mică idee despre felul în care se alcătuiește o ediție de documente și responsabilitatea ce îi revine unui editor profesionist.

Dacă primul volum putea avea, teoretic, scuza grabei cu care a fost redactat pentru a apărea cu ocazia centenarului nașterii pianistului Dinu Lipatti, persistența în eroare nu mai are nici o scuză. Dimpotrivă. Este de natură să demonstreze doar incompetență și absența capacităților științifice ale „îngrijitorilor” ediției. Nu este suficient să fii un bun jurnalist radio pentru a-ți asuma pretenții de cercetător științific, iar consecințele sunt – așa cum comenta pe Facebook o cunoștință, redactor de carte – catastrofale. Deoarece o ediție de documente, în speță corespondența lui Lipatti, nu se publică în fiecare an; ea este menită să dureze și să fie o piatră de fundament pentru cercetările viitoare. Cu volumul al II-lea al ediției *Scrisori*, întreprinderea arată – cel puțin în primele 120 de pagini consacrate corespondenței dintre Lipatti și Clara Haskil – ca o piatră de gât, nu de fundament.

Asemenea primului volum, și cel de-al doilea suferă în absența unei organizări logice a materialului. Fiindcă doar un amator poate pune o „notă asupra ediției” și o alta a unui redactor de texte, la sfârșitul cărții, după Indici. Absența descrierii documentelor – o carte de vizită căpătând același regim cu o scrisoare adevărată de

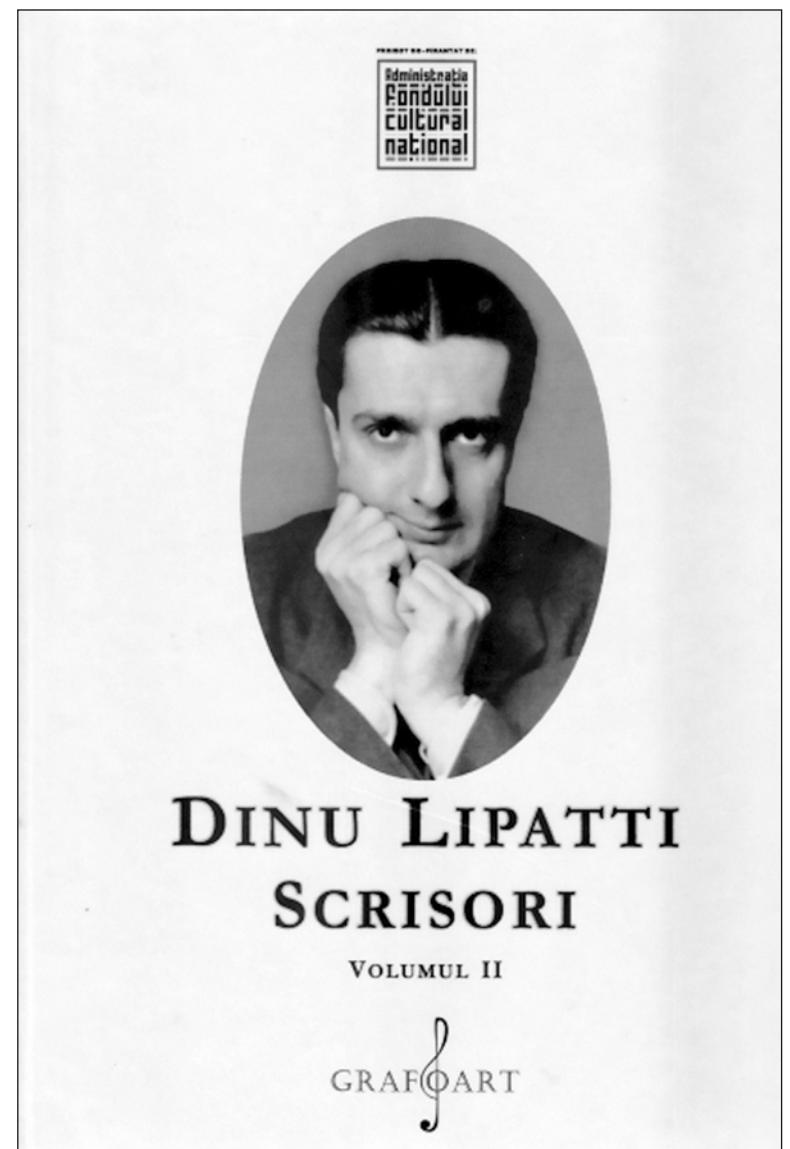
câteva pagini –, absența oricărei mențiuni a arhivei din care provine o scrisoare, absența cotei de arhivă (pentru a putea fi verificată ulterior și de alți cercetători), absența menționării edițiilor anterioare ale unei scrisori deja publicată în alte volume apărute cu zeci de ani în urmă, absența unei bibliografii, absența atribuirii clare a substanței unor note de subsol, preluată evident de la alții (directorul Fundației Paul Sacher de la Basel, Felix Meyer, sau studiile cercetătorului lipattian Mark Ainley) descalifică această ediție.

O situație cu totul regretabilă, dat fiind interesul prezentat de sutele de informații pasionante din corespondența dintre Clara Haskil și Dinu Lipatti în ajunul și în anii de după cel de-al Doilea Război Mondial, la fel ca și în epistolele, până acum inedite, schimbate cu admirabilul muzician și filantrop de la Basel, Paul Sacher, și care luminează mai bine anii trăiți de Lipatti după stabilirea sa în octombrie 1943 în Elveția. Este meritul incontestabil al Monicăi Isăcescu de a fi cules de la Basel aceste scrisori și de a le fi publicat cu informațiile minime și decente pe care i le-a oferit directorul Fundației Sacher. Dar...

Nu am nici cea mai mică îndoială că toate aceste scrisori au

fost de mult inventariate de elvețieni și că are fiecare o cotă de arhivă ce ar fi trebuit să fie menționată (așa cum au și scrisorile de la Biblioteca cantonală și universitară de la Lausanne, din arhiva Clara Haskil donată de bine-cunoscutul și regretatul biograf al pianistei, Jérôme Spycet). Cu siguranță cotă de inventar au și scrisorile din arhiva Asociației Haskil de la Vevey. Nu știu care este situația celor colecționate odinioară de Dragoș Tănăsescu și intrate în colecțiile Muzeului Literaturii Române, dar și originea lor ar fi trebuit clar menționată.

Șansa și meritul păstrării informației multora dintre scrisorile în limba română ale Clarei Haskil – surorile Haskil cerându-i lui Jérôme Spycet să ardă epistolele după moartea lor – îi revine biografului și cooperării lui cu Lili Haskil. Traducerile în limba franceză, mai mult sau mai puțin fidele ale scrisorilor românești, au apărut prima dată în 1975, în monografia publicată de Spycet la editura Payot; faptul merita consemnat și el în ediția de la București a corespondenței. O parte din aceste documente le-am folosit și eu la începutul anilor 2000, iar menționarea faptului și utilizarea informațiilor din scrisorile inedite pe care le-am

publicat în volumul *Viețile unui dirijor II. Scherchen și România. Corespondență, cronici de concert, interviuri, articole*. Cu un cuvânt înainte de Iancu Dumitrescu. Musica Viva, [Ploiești] 2005, ar fi fost un gest minim de probitate și onestitate intelectuală din partea autorilor prezentei ediții a corespondenței Lipatti.

Seria documentelor începe în mod nu tocmai fericit – și fără a fi specificat – cu o pagină extrasă din cărțulia-album a lui Bernard Gavoty, *Clara Haskil* (René Kister, Genève, 1962), despre întâlnirea Clarei cu Dinu Lipatti în casa Prințesei de Polignac. Nefericit fiindcă, între altele, Clara Haskil, puțin înaintea accidentului

mortal, se revolta tocmai împotriva autorului pe care îl acuza că i-ar fi răstălmăcit cuvintele într-un alt volum apărut în 1959, intitulat *La musique adoucit les mœurs?*. Ocazie de a-i scrie prietenului care o îmbărbăta, Jacques Mornay (citat de J. Spycet): „Poate că într-o zi vreo altă persoană va scrie lucrurile adevărate și cu bun-simț pe care le-aș dori cunoscute, fiindcă ele merită să fie spuse publicului care-mi este fidel și binevoitor și prietenilor care mi-au dat tot ce a fost mai bun în ei, inima lor, în cursul unei întregi vieți”. *A bon entendeur*, autorilor ediției corespondenței lui Dinu Lipatti! **SDC**

Teatru de război, o bătălie pierdută

Toate Naționalele din țară au incluse în ceea ce tehnic se numește program managerial minimal al sezonului câte o producție cu temă de Centenar, ca reflex al unei înțelegeri tradiționaliste a misiunii acestor așezăminte. Impunerea Ministerului Culturii este dublată de finanțări substanțiale, la care se adaugă, ca la Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, și bani de la Consiliul Local, asigurând confortul material al unor creații de anvergură.

OLTIȚA CÎNTEC DATUL ÎN SPECTACOL

La Iași, adevărul istoric este că între 1916-1918, clădirea Teatrului Național a devenit adăpostul Parlamentului și al unei părți a Misiunii Franceze. Iar orașul a avut de pățimit de supra-aglomereare de pe urma refugiului, ceea ce e în sine un consistent material ce se aștepta valorificat.

Teatru de război se intitulează spectacolul născut din ideea de-a teatraliza evenimente ale trecutului spre aducere-aminte, pe un scenariu scris la șase mâini, de scriitorii Florin Lăzărescu și Lucian Dan Teodorovici, cu regizorul Cristian Hadji-Culea, managerul TNI. Textul reunește fragmentar momente istorice și de ficțiune, într-un colaj hibrid, cu serios deficit de teatralitate și hibe de documentare. Eclectismul provine din absența unui unghi unificator și din amestecul neclar de planuri, cel istoric și cel imaginar, imposibil de diferențiat la rampă pentru privitor. Ar fi fost util un consultant care să echilibreze componenta istorică și dezvoltarea ei creativă, care să avertizeze, printre altele, că e impardonabil să nu se menționeze deloc contribuția de neocolit, căci a fost majoră, a Misiunii Franceze și a generalului Berthelot, al cărui bust și stejar se află chiar la doi pași de intrarea actorilor în teatru.

Desigur, un spectacol nu e un tratat, dar când propui publicului

puțin știutor de istorie centenară elemente de trecut performat și inserturi ficționalizate, acuratețea istorică și condensarea sunt obligatorii pentru ca privitorul să plece acasă cu un rezumat istoric corect. Era loc și vreme în cele 120 de minute de spectacol, mai ales că în parcursul caleidoscopului sunt foarte multe reluări, a căror evitare ar fi lăsat spațiu măcar pomnirii Misiunii Franceze, contribuției Casei Regale, a Reginei Maria, aceasta expediată în câteva replici. S-au omis lucruri esențiale, în schimb se livrează inexactități: ni se spune că un fragment dintr-un discurs al lui Brătianu s-a distribuit la sate, or populația rurală era majoritar analfabetă.

VARIAȚII DE LA TRIUMFALISM LA NIHILISM

Sunt sumedenie de inadecvări imputabile regiei, care a decis decupajul final, la pachet cu inconsecvențele tonale, cu variații de la triumfalism la nihilism, Cristian Hadji-Culea fiind incapabil să-și îndeplinească principala atribuție ca director de scenă: unificarea în viziune a componentelor spectacolului.

Formula adoptată e străvechiul „teatru în teatru”, iar narațiunea dramatică începe cu o discuție pe teme politice între actori, la cabine, acum un veac, într-o retorică naiv-didacticistă (idealul „sfânt al Marii Uniri”, „sfântul dar al Unirii”), în care interpreții dau replicile unii peste alții, fără să se asculte și să aibă reacții, situație ce se va repeta, din păcate, și pe parcurs. Sunt ipotetic actori ai Naționalului de atunci, dar și aici apar semne de întrebare: una e „Coana Margareta”, iar

dacă se referă la Margareta Baciu, ea a intrat în trupă abia după război, în 1922.

Ieșenilor li se alătură artiști de la București și Craiova fugiți din calea frontului, împreună alcătuind „trupa reunită” și dorind să monteze *Richard al V-lea*. O altă inexactitate istorică, întrucât piesa n-a fost niciodată în intențiile repertoriale ale timpului, atunci montându-se alte titluri, fără cine știe ce decoruri și costume, cu actori plătiți prost, cu perpetue înlocuiri și preluări de roluri din mers, dar cu săli totuși pline. Există suficiente volume de memorii ale artiștilor vremii, prețioase surse de inspirație complementare.

Îngrămădeala ideatică (e istorie performată, dar cu broderii ficționale), amestecul stilistic (apariția bruscă, înspre jumătatea spectacolului, a două cântărețe de cabaret din vagoanele deraiate la Ciurea le va readuce frecvent în scenă ca laitmotiv muzical-coregrafic, inclusiv în momente ce nu le justifică estetic prezența), confuzia scenică (sunt actori care interpretează mai multe roluri, fără să se metamorfozeze suficient), fisuri ale temporalității teatrale (pe șase ecrane TV vechi – la noi televizoarele au apărut pe la jumătatea anilor '60 – sunt prezentate sec, dintr-un studio, știri istorice), personaje inutile în economia teatralității (elegantul primar Mârzescu citește o scurtă decizie la un pupitru și apoi dă cu mătura prin scenă/ oraș, după plecarea refugiaților), reiterarea unor clișee (frustrările Iașului în privința pierderii statutului de capitală, „Shakespeare, contemporanul nostru”, efigia lui Ștefan cel Mare etc.), amalgamul de real,

născocit și simbolic, fără rezolvări scenice care să dumirească spectatorul, cocteilul de registre nejustificat (dramatic, grotesc, ironic), conflictul dintre diverse mijloace de expresie din scenă (replici de spre foamete, tifos și proiecțiile video aferente, neclare) produc o dezagreabilă senzație de asediu cu informații ce obosesc și contrariază.

TEATRU DE RĂZBOI E LIPSIT DE SURPRIZĂ, N-ARE RITM

Pe fondul desuet al unui fatalism mioritic indus de reiterarea prin replică a unui rău ce se adâncește iminent, *Teatru de război* e lipsit de surpriză, n-are ritm, devine dificil de urmărit din cauza redundanțelor, îi lipsește echilibrul istoric, gradarea și identitatea stilistică.

Cu actorii nu s-a lucrat, iar nevoie era, pentru că distribuția numeroasă include și studenți ai Universității de Arte (anul al II-lea). Actorii spun replici în care nu cred, mai ales în fragmentele atinse de neverosimil și când se reiau situații dramatice anterioare (gen fugăria prin scenă de două ori

a unui șobolan, pentru a sugera foametea severă, deși o întreagă secvență îi fusese deja dedicată), contradictorii (câteva scene mai târziu, de Revelion, angajați ai teatrului taie porcul și-l gătesc la magazia de costume). Unii interpreți sunt luați de valul patetismului, alții joacă în cheie comică, alții declamativ, alții stanislavskian, alții brechtian.

Decorul (Dragoș Buhagiar) e un uriaș perete mobil pe turnantă, alți doi laterali ficși și câteva dispozitive coborâte de la pod, reprezentând fațada (TNI-ului, cred) decopertată la cărămidă. Inițial e spectaculos și activ, numai că după ce-și dezvăluie, din primele minute, utilitatea, alte semnificații nu mai eliberează, rămâne un cadru plastic predictibil.

Lipsa de energie a ideilor scenice, ambiguitatea istorică, vulnerabilitățile de structură și logică scenică, festivismul și patriotismul mimat nu ridică *Teatru de război* la nivelul intențiilor. Carențele enumerate fixează realizarea într-o zonă precară estetic, foarte îndepărtată de standardele unei scene de rang național a prezentului. **SDC**

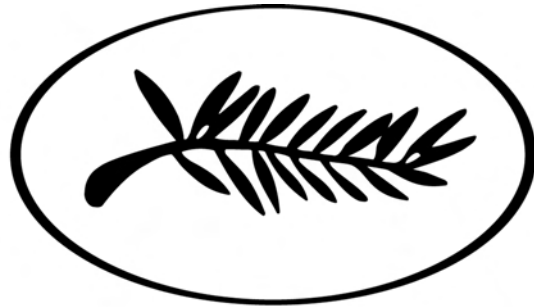
ION BARBU

PINACOTECA DIN PETRILA

CANNESUL ÎȘI RIDICĂ LUMEA ÎN CAP

Avanpremiera unei editii care ar putea fi revoluționară

FESTIVAL DE CANNES

A 71-a ediție a Festivalului de la Cannes (8-19 mai) mi se pare cea mai interesantă din câte am văzut până acum la fața locului (adică vreo 15). Echipa condusă de președintele Pierre Lescure și delegatul general Thierry Frémaux se pare că a făcut ce ar fi trebuit să facă anul trecut, la ediția aniversară – o înnoire care-i va aduce probabil multe antipatii.

JULIA BLAGA

Nu e vorba de interzicerea selfieurilor pe covorul roșu, deși mulți vor suferi că nu se vor putea lăuda cu o poză la nu contează care film. E vorba în primul rând despre faptul că abonații, obișnuiții Cannesului sau cum erau numiți cineștii consacrați selecționați constant în Competiție, chiar și cu filme mai slabe, au făcut în acest an loc unor nume noi. Asta poate însemna că festivalul dorește să fie într-adevăr prima vitrină a cinematografului mondial, lansând nume noi și scoțând în față ce i se pare mai valoros din recolta unui an, sau poate fi doar un experiment. E de văzut cum va continua pe termen lung revoluția.

Ce se poate spune acum e că zece cinești intră pentru prima dată în cursa pentru la Palme d'or, o premieră absolută: iranianul Jafar Panahi, care luat Camera d'or cu primul său film, *The White Balloon*, în 1995, câștigând de atunci Berlinul (cu *Taxi* în 2015), Veneția (cu *The Circle* în

2000) și Locarno (cu *The Mirror* în 1997); polonezul Pawel Pawlikowski (Oscar pentru *Ida* în 2015); franțuzoaica Eva Husson care e pentru prima dată la Cannes (filmul ei de debut, *Bang Gang*, a avut premiera în 2015 la Toronto); libaneza Nadine Labaki (al cărei precedent *Where Do We Go Now?* a fost în secțiunea Un Certain Regard de la Cannes în 2011); rusul Kirill Serebrennikov, al cărui precedent (*Mucenicul* a luat Premiul „François Chalais” în Un Certain Regard 2016; americanul David Robert Mitchell (care a mai făcut un singur film, horrorul independent *It Follows*); japonezul Ryūsuke Hamaguchi (al cărui prim lungmetraj de ficțiune, *Happy Hour*, a fost premiat pentru interpretele lui neprofesiste la Locarno); rusul Serghei Dvortsevoi (Premiul Un Certain Regard pentru *Tulpan* în 2008); francezul Yann Gonzalez (și el la al doilea lungmetraj) și, în fine, debutantul egipteano-austriac Abu Bakr Shawki. Presa internațională a fost luată prin surprindere – nu tu Terrence Malick, nu tu Alfonso Cuarón, Olivier Assayas ori László Nemes!

Previziunile au fost confirmate doar pentru nouă cinești care au mai fost premiați până acum în Competiție: elvețianul Jean-Luc Godard (a opta oară în Competiție), chinezul Jia Zhangke, turcul Nuri Bilge Ceylan și japonezul Hirokazu Kore-eda (a cincea selecție), italianul Matteo Garrone (a patra), coreeanul Lee Chang-Dong, americanul Spike Lee și iranianul Asghar Farhadi (a treia, iranianul deschide festivalul cu *Todos lo saben*, coproducție

hispano-franco-italiană), precum și italianca Alice Rohrwacher și francezii Stéphane Brizé și Christophe Honoré (a doua selecție în Competiție). De precizat că Spike Lee n-a mai fost în Competiția canneză de 27 de ani.

Lars Von Trier, declarat *persona non grata* la Cannes acum șapte ani după glumele proaste legate de așa-zisele lui simpatii naziste, revine în Selecția Oficială, dar în afara Competiției, cu *The House that Jack Built*, în care Matt Dillon e un *serial killer*. Despre film se vehiculează că ar fi la fel de sângeros ca *Antichrist*. La fel de așteptat e îndelungatul proiect al lui Terry Gilliam *The Man Who Killed Don Quixote*, care-i are pe generic pe Adam Driver, Jonathan Pryce și Olga Kurylenko.

CANNESUL A SUPĂRAT ȘI NETFLIX

Selecția Oficială include ca în fiecare an Competiția, secțiunea Un certain regard, Competiția de scurtmetraje, secțiunea Cinéfondation (destinată filmelor de școală), Séances spéciales, Séances de minuit și proiecțiile Hors competition.

România are două prezențe în Selecția Oficială – scurtmetrajul *Albastru și roșu în proporții egale*, de Georgiana Moldoveanu, și *Donbass*, de Serghei Loznița. Dacă mai multe lucruri despre *Albastru și roșu în proporții egale* citiți pe pagina următoare, aflați că noul film de ficțiune al lui Loznița după *A Gentle Creature* (prezent anul trecut în Competiție) îi are din nou pe Oleg

Mutu ca director de imagine și pe Valeriu Andriuță în distribuție. Filmul deschide Un certain regard și e o coproducție germano-franco-ucraineano-olandezo-română filmată la Krivoi Rog, în regiunea ucraineană Donbass, postproducția (inclusiv efectele speciale) realizându-se în București la Digital Cube (care e coproducător). Am scris „realizându-se” pentru că filmul nu va fi arătat la Cannes în varianta finală, postproducția continuând și după festival.

Digital Cube va acorda la Cannes și un premiu de postproducție în cadrul platformei Frontières, a cărei a doua ediție are loc în Marché du Film. Premiul constă în servicii de postproducție în valoare de 150.000 USD.

O altă coproducție minoritar românească, *Seule à mon mariage*, lungmetraj de ficțiune semnat de cineasta născută în România Marta Bergman, va fi prezentat în selecția ACID Cannes, realizată de Association pour la Distribution du Cinéma Independant. Această coproducție Belgia/România/Franța o are ca protagonistă pe Alina Șerban în rolul unei tinere de etnie romă care pleacă din România în Belgia împreună cu fetița ei, în căutarea unui trai mai bun. Filmul e coprodus de Ada Solomon prin HiFilm Productions.

Cristian Mungiu va gira a zecea ediție a evenimentului La Fabrique Cinéma, organizat de Institut français împreună cu Festivalul de la Cannes și care e destinat identificării și promovării cineștilor și producătorilor din state emergente, oferindu-le sprijin financiar pentru primul sau al doilea film.

Festivalul de la Cannes și-a urcat în acest an jurnaliștii în cap, schimbând (sub presiunea agenților de vânzări și a distribuitorilor) programul proiecțiilor de presă. Ideea e ca cei 4.000 de jurnaliști care vedeau filmele înaintea premierei oficiale să nu mai apuce să scrie pe Facebook și înaintea premierei că filmul X e prost și să nu mai publice recenzii online înaintea premierei. S-a considerat că

altfel șansele filmelor de a fi vândute scădeau. Deci în acest an vom vedea filmele din Competiție în același timp cu spectacolele de gală (dar în altă sală), iar proiecțiile de presă ale filmelor cu premiera de gala de la ora 22 vor avea loc în dimineața următoare.

Va fi o ediție cu multe noutăți, dar cu puține celebrități. *Glamour*-ul e mai mult în juriul prezidat de actrița australiană Cate Blanchett și compus din actorul chinez Chang Chen, cineasta americană Ava DuVernay, cineastul francez Robert Guédiguian, cântăreața din Burundi stabilită în Belgia Khadja Nin, actrița franceză Léa Seydoux, actrița americană Kristen Stewart, cineastul canadian Denis Villeneuve și cineastul rus Andrei Zviaghintsev. Deși sunt cinci femei în juriu și patru bărbați, presa americană deplânge faptul că în Competiție sunt doar trei filme semnate de femei. (Și anul trecut au fost trei, dar erau mai multe filme în Competiție.) Sunt de partea lui Thierry Frémaux, care a spus la anunțarea Selecției Oficiale: „nu va exista niciodată la Cannes o discriminare pozitivă în favoarea femeilor”. Sper.

Cannesul a supărat și Netflix, anunțând că nu va mai lua în Competiție filme care nu pot fi distribuite în sălile din Franța, dar că le poate lua în afara competiției. Jignit, Netflix s-a retras cu totul, considerând decizia festivalului ca nerespectuoasă, retrogradă și în contradicție cu arta filmului. În 2017 Netflix a avut în premieră două filme în Competiție – *Okja* de Bong Joon-ho și *The Meyerowitz Stories* de Noah Baumbach, dar exploatanții și distribuitorii francezi s-au supărat. În Franța, legea cere ca un film să intre pe *home platforms* la trei ani după lansarea în săli, or Netflix își lansează filmele *day-and-date* (concomitent în săli și pe platformele lui obișnuite). Soluția ar putea fi ca francezii să schimbe legea.

Deocamdată atât, revin cu corespondențe de la fața locului. Georgiana, ai microfonul! **SDC**

Georgiana Moldoveanu despre singurul film românesc de la Cannes

Singurul cineast român prezent în selecția Festivalului de la Cannes (Selecția Oficială și secțiunile paralele Quinzaine des Réalisateurs și Semaine de la Critique reunite) este Georgiana Elena Moldoveanu. O tânără de 35 de ani, masterand la UNATC.

IULIA BLAGA

Scurtmetragele ei de școală *Albastru și roșu în proporții egale* a fost selecționat în Cinéfondation, secțiune al cărei juriu a fost prezidat anul trecut de Cristian Mungiu și care a lansat până acum carierele câtorva cineaști români, printre care Corneliu Porumboiu.

Georgiana Moldoveanu ne-a vorbit despre ea și filmul ei cu temerile cineastului aflat la primele interviuri, temător de cuvântul care rămâne. La cât mai multe interviuri! Filmul i-a fost selecționat alături de alte 16 scurtmetraje dintr-un total de 2.425 filme înscrise. Juriul secțiunii, prezidat de cineastul francez Bertrand Bonello, va anunța premiile în 17 mai.

Cum ai primit vestea selecționării?

M-am bucurat foarte mult. Nu cred că te aștepti vreodată să fii selectat în cadrul unui festival, se întâmplă sau nu... Poți însă să sper că scurtmetrajul pe care l-ai făcut va fi bine primit de cât mai mulți. Și înțeles, simțit cât mai aproape de ceea ce ai vrut să transmiți. Acest scurtmetraj înseamnă mult pentru mine, așa cum vor însemna și toate celelalte momente, scurte sau lungi (metraje) în care mă voi încumeta să spun o poveste. Probabil că asta se vede, așa îmi explic momentul de acum.

Spune-ne câte ceva despre tine: în ce an ești la UNATC, care îți sunt preferințele cinematografice și ce mai crezi că ar trebui să știm înainte de a-ți vedea filmul.

Sunt studentă la Arta Regiei de Film, master anul II. Preferințele cinematografice variază – treci prin anumite perioade, descoperi... În ultimul an am văzut filme făcute de autori canadieni: Denys Arcand (*Le Déclin de l'empire américain*, 1986, dacă ar fi să fac o recomandare), Sarah Polley, Atom Egoyan, Denis Villeneuve și

bineînțeles Xavier Dolan (destul de des revăd anumite secvențe din filmele lui).

Aș vrea să vorbesc cât mai puțin despre mine, dar mi-ar plăcea să vorbesc despre oamenii pe care i-am cunoscut în diversele etape de producție ale acestui scurtmetraj, precum și despre cei pe care îi știam deja, cu care mai lucrasem și care au fost din nou alături de mine. Toți au ajutat ca rezultatul să fie cât mai aproape de ce îmi doream, chiar dacă uneori ne-a fost greu. Pe lângă toate celelalte bucurii, realizarea unui film (fie el și scurt) te face să întâlnești alți oameni, iar unii dintre ei ajung să-ți fie atât de aproape încât să nu mai vrei să lucrezi fără ei – în prezența lor știi că ești în siguranță. Am avut astfel de întâlniri acum, iar din acest context de întâlniri fericite fac parte și cele cu acești actori dragi mie: Miruna Blidariu, Florentina Țilea, Mihaela Popa și Bogdan Albușescu.

Cum i-ai ales?

Pe fiecare dintre cei patru interpreți i-am contactat după o perioadă destul de lungă de căutare. Din punctul meu de vedere, nu aș fi putut alege alți patru mai potriviți. Am avut șansa ca fiecare dintre ei să răspundă pozitiv propunerii.

Care e povestea filmului? Cum ai ajuns la subiectul femeii care se oferă să fie mamă-surogat pentru soția iubitului ei?

Albastru și roșu în proporții egale propune o poveste al cărei context e actual, din păcate. Subiectul filmului e inspirat din momentele dificile prin care au trecut oameni apropiați mie. În cazul celor pe care îi cunosc, totul s-a încheiat cu bine și așa am putut să discutăm despre asta. Am avut acces la șirul etapelor prin care aceste cupluri au trecut. Cu acordul lor, am încercat să înregistrez audio discuția, doar că la scurt timp am simțit nevoia să opresc orice

înregistrare. Era prea personal și, oricum, nu aveam cum să uit nimic din ce mi se spunea.

Femeile cu care am discutat își doreau să vorbească și au spus că ar accepta să fie mame-surogat pentru cineva apropiat. Povestea Anei e, însă, ficțiune și probabil că vine din felul în care cred că se manifestă uneori sentimentele – impulsiv, total și în detrimentul celui care acționează, dar e și un act de dreptate față de cei care luptă ani în șir pentru a avea un copil. E o situație cu care se confruntă din ce în ce mai multe cupluri din întreaga lume și pe care am ales să o redau în felul meu.

Care au fost dificultățile producției?

Din stadiul de scenariu poți întui care vor fi dificultățile ce țin de producție. Interesant e când apar altele, la care nu te aștepti, și pe care trebuie să le rezolvi repede și bine. Pe parcursul celor șase zile de filmare am avut diverse dificultăți. De pildă, am filmat în mai multe locuri, distanțele dintre ele nefiind mici (într-o hală din Colentina, apoi într-un apartament din zona Lacul Tei). Sau, la câteva ore după o filmare de noapte într-o casă din Corbeanca, încheiată la 6 dimineața, a trebuit să ajungem la spitalul din zona Victoriei, unde accesul nostru era limitat la un anumit interval orar.

De ce ai ales cinema-ul? Ce îți place la el?

Vreau să spun povești și o voi face de fiecare dată când voi considera că am ceva de spus, când un subiect va însemna mult pentru mine. E principala condiție pentru a putea cuceri alți oameni (producătorul, directorul de imagine, scenograful, editorul, sunetistul etc.), care să-și dorească la fel de mult să spunem împreună o poveste. Momentele în care cei 15-20 de oameni de pe un platou de filmare stau nemișcați până la

finalul dublei pentru ca totul să fie în regulă, când simți că toți cei prezenți acționează spre binele filmului sunt atât de frumoase!

Care sunt planurile tale pe termen scurt?

Să am timp pentru preproducția filmului meu de disertație, *Something Blue*, a cărui filmare va avea loc la scurt timp după ce ne vom întoarce de la Cannes.

Crezi că putem vorbi despre un nou val feminin în cinematografia română?

Timpul va spune dacă poate fi vorba despre un nou val feminin la noi. Am primit cu mare bucurie și emoție vestea că Adina Pintilie a primit Ursul de Aur pentru *Nu mă atinge-mă*. Abia aștept să văd filmul. Mi-aș fi dorit la fel de mult și dacă nu ar fi fost vorba despre un film premiat, pentru că ea ne-a lansat (fiecăruia) o invitație la empatie pe care a pregătit-o timp de șapte ani.

Până să fie vorba despre un val, cred că trebuie să învățăm să presupunem mai puțin și în liniște înainte de a vedea un film, să înțelegem că nu toate filmele ne propun o călătorie confortabilă și că tocmai pe acestea poate că ar fi bine să le vedem. Mă refer la comentariile care au apărut în mediul online după Ursul de Aur și

care m-au întristat. Veneau din toate direcțiile, atacau pripit un film care nu a ajuns încă nici acum la noi. Poate că pentru unii nu va ajunge niciodată.

Se simte un suflu nou și în producțiile UNATC?

Poate. Cred că voi putea răspunde la această întrebare după ediția de anul acesta a Festivalului Internațional de Film Studențesc CineMAiubit. Îmi propun să văd cât mai multe filme.

Cu cine dintre autorii filmelor din acest an ți-ar plăcea să dai nas în nas pe Croazetă?

Mi-ar fi plăcut să-l întâlnesc pe Xavier Dolan, dar nu va veni. Mi-aș dori ca la un moment dat să-i pot spune cât de mult mi-au plăcut *Mommy*, *Laurence Anyways* sau *J'ai tué ma mère...*

Cu cine din echipă vrei la Cannes și în ce perioadă?

Mi-aș fi dorit să fim cât mai mulți, dar am primit doar cinci acreditări. Voi veni împreună cu Miruna Blidariu, cea care joacă rolul Anei și care e studentă la Actorie, anul II licență, cu cei doi producători, Alexandra Morariu Buzoianu și Adrian Bulgariu, și cu Maria Salomia, editorul filmului. Vom fi pe Croazetă în perioada 14-18 mai 2018. **SDC**

Anca Vieru – Spulberatic

„Suplimentul de cultură” publică în avanpremieră un fragment din romanul *Spulberatic*, de Anca Vieru, care va apărea în curând în colecția „Ego. Proză” a Editurii Polirom.

– FRAGMENT –

Atunci m-a întrebat:

— La tine în familie au fost cazuri de sinucidere?

Dar ce întrebare, cum de i-a venit? Și ce să-i răspund? Adevărul? Dar care-i adevărul?

— Păi, cam jumătate s-au sinucis, iar ceilalți au fost omorâți.

— Termină, tu nu poți fi niciodată serios.

Știu ce vrea să vadă. Predispoziția. Dacă în familie au mai făcut-o și alții, atunci poate și tu, că ne cam sperii cu ideile tale.

Dar oare așa ceva se moștenește? Or fi făcut statistici și pentru asta.

Să o iau pe rând.

În familia tatei, posibil să fi fost vreo fată care s-a sinucis din dragoste, cândva, demult, când în familia noastră se mai nășteau și

fete. Când nu venise blestemul ăsta. Băieți. Numai băieți. Să populăm toată țara cu băieți. Și dacă așa, dintr-o greșală de probabilitate, ar putea ieși o fată, atunci se întâmplă ceva neașteptat. O călătorie cu trenul și, de la zgâlțâiala aia, gata, *kaputt*. Cum a pățit bunica.

Și acum în familia mamei.

Dar, în fond, orice familie care se respectă are în trecutul ei o sinucidere din dragoste. Unele se pierd în negura vremii și apoi, istorisite din generație în generație, purificate de amănuntele sordide, devin legende de familie pe care să le povestești, pentru atmosferă, la întâlniri romantice. Unde cresc șansele de succes. Dar cu cele recente nu e același lucru. Ele rămân ascunse, nu sunt pomenite în familie, și așa crezi că poți să le uiți. Eroare. Astfel de lucruri nu se uită și, mai devreme sau mai târziu, își fac apariția. Atunci când te aștepți mai puțin.

Iar eu nu am aflat prea ușor nimic din ceea ce se referă la familia mamei. Mi se părea ciudat că nu rămăsese nimic de la bunici. O vreme am căutat prin pod. Trebuia să fie pe undeva un jurnal sau un album cu fotografii. Orice familie are așa ceva. Degeaba însă. Curiozitatea mea se lovea de un zid de tăcere și după un timp m-am lămurit că n-are rost să mai întreb. Dar întrebările nerostite se adunau în mine și atunci încercam să răspund singur. Adunam cu grijă fiecare cuvânt care se referea la ei, care-mi închipuiam că se referă la ei. O expresie pe fața mamei, o ridicare din umeri. Credeam, voiam să cred că avuseseră o viață fericită. Și speram că doar finalul fusese trist.

Despre bunica părinții nu mi-au spus mai nimic. Doar că a murit la scurt timp după ce a aflat de moartea bunicului, iar mama a rămas singură la optsprezece ani.

Adevărul l-am aflat mult mai târziu, într-o zi de început de vară, de la doamna C. O zi în care, ca de obicei, silueta ei mică și dreaptă dirija, cu mâinile ridicate, o

orchestră imaginară alcătuită din mobilele din cameră. „Și acum intră viorile...” În perioada aceea îi dusesem pick-upul meu și căutam peste tot discuri cu muzica pe care o iubea atât. Descoperisem un anticariat micuț pe o stradă care dădea în Lipsani și mă duceam mereu acolo.

Anticarul, un bătrân morocănos, care la început, iritat de ignoranța mea într-ale muzicii, nici nu mă băga în seamă, s-a înmuiat treptat. Într-o zi, când l-am prins probabil în dispoziție bună, mi-a scos de sub tejghea un disc învelit în hârtie crem. A desfăcut încet hârtia, a pus-o deoparte și mi-a zis în timp ce mângâia delicat coperta:

— E ceva rarism. *Concertul 21 pentru pian și orchestră* de Mozart. Cu Lipatti. L-a înregistrat în 1950, cu doar câteva luni înainte să moară. Sunt sigur c-o să-i placă doamnei.

[...]

Eram emoționat când i-am dus discul în ziua aceea. Nerăbdarea ei în momentul în care apăream cu un disc nou mă înduioșa mereu. Când l-a văzut, am avut impresia că o să plângă. Degetele ei sensibile tremurau ușor și mângâiau, într-un gest asemănător cu al anticarului, coperta discului pe care o siluetă de bărbat dirija, cu mâinile ridicate, o orchestră aflată în penumbră.

Am ascultat împreună și la un moment dat mi-a zis:

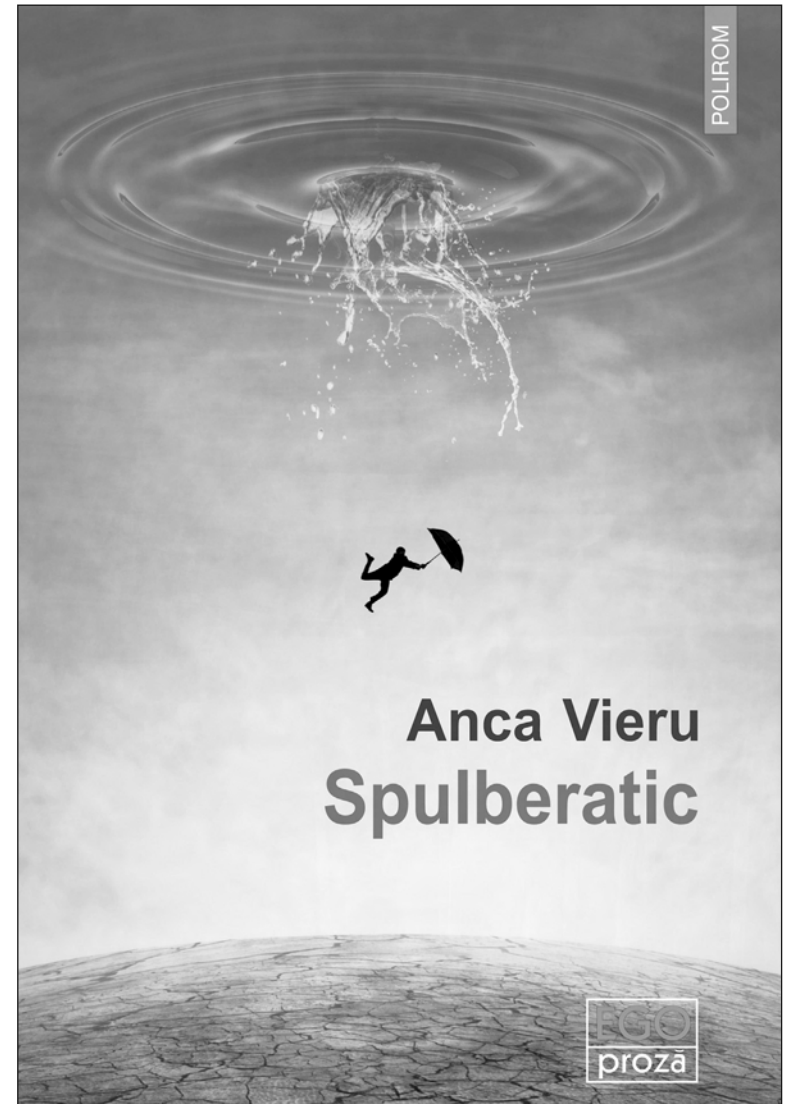
— Ascultă cadența asta, e divină. N-am mai auzit-o până acum.

Nu știam ce este o cadență și și-a dat seama imediat. Mi-a zis apoi cu vocea unui profesor nemulțumit de ignoranța elevului favorit:

— E un pasaj scurt lăsat pentru improvizație, ca solistul să-și poată arăta virtuozitatea.

Am ascultat până la capăt, apoi a continuat:

— Există multe cadențe compuse deja pentru concertul ăsta. Și de fiecare dată când ascult o interpretare nouă, mă întreb pe care a ales-o pianistul. Poate cea a lui Mozart, deși se zice că s-a pierdut, poate a lui Beethoven sau Brahms.

CARTEA

În câte feluri poți să uiți un om? Imaginea unei statui dintr-o reclamă la un muzeu subacvatic aduce în memoria Andei o veche dragoste și un uitat sentiment de vinovăție. Foile unui jurnal găsit întâmplător de două eleve scot la lumină o poveste neterminată în care se împletesc parfumul de epocă și ororile unui trecut aproape uitat. Enigmaticele foi rămân apoi ani de zile într-un sertar, ca să ajungă în final în mâinile unui sculptor care urmează să plece într-o aventură subacvatică. O încrengătură de povești ce îl au în centru pe Tibi Vreme, veșnicul cuceritor, amuzant și blazat, care în adolescență avea două dorințe: să ajungă regizor și să plece din țară; și care la treizeci de ani, cantonat între munca de inginer și o căsnicie menținută din inerție, își omoară timpul scormonind în trecut și imaginând plecări. O carte despre urmele pe care le lasă iubirea, despre memorie și despre absență. **SDC**

Și ei au compus cadențe pentru o parte din concertele lui Mozart. Nu știi dinainte care va fi. Iar unii pianiști aleg cadențe mai puțin cunoscute sau le compun chiar ei.

S-a uitat la mine cu privirea ei pătrunzătoare:

— Așa e mereu, nu poți să știi totul de la început. Uneori însă ghicești, așa cum eu am ghicit că va fi o cadență compusă chiar de Lipatti.

Discul se terminase, iar ea l-a luat cu grijă de pe pick-up, l-a băgat în coperta lui și apoi s-a ridicat pe vârfuri ca să-l așeze pe un raft. Când s-a întors spre mine, expresia ei era alta. Parcă un pic răutăcioasă.

— Sau cum bunicul tău a ghicit de la început ce va urma. Dar asta nu l-a împiedicat să facă ce a făcut.

Am tresărit, ca întotdeauna când spunea ceva de familia mea.

Ea a continuat pe același ton. — Și bunicului tău îi plăcea concertul ăsta. Ultima dată când l-am întâlnit a fost la Ateneu și

chiar asta se cânta. Peste puțin timp l-au arestat. Văd și acum în fața ochilor privirea lui în timp ce asculta *Andantele*.

Se dusese în dreptul pianului și aranja partiturile.

— Pe ea n-am mai văzut-o apoi până în ziua în care s-a sinucis.

Hei, dar ce-i asta?

Cam așa ceva simți probabil când cineva îți face vânt de undeva de sus. Surpriză, durere, teamă, un amestec de senzații din care nu poți să alegi nimic. Care te copleșesc și îți taie pe moment capacitatea de reacție.

Am încercat să ascund că nu știam, dar a fost în zadar.

Mâinile ei atinse de artrită, cu vene proeminente, aranjau în continuare partiturile. Apoi s-a uitat la mine cu privirea aceea care citea tot. Doar că nu avea ce citi, mintea mea era goală de orice gând, în încercarea disperată de a se agăța de ceva, orice, ca să scape de oroarea groaznică descoperirii.

— Nu înțeleg de ce nu ți-au spus. Asta nu trebuie ascuns. **SDC**

Ana Maria Sandu și Dan Lungu, la Festivalul Internațional al Cărții de la Budapesta, ediția 2018

Ana Maria Sandu și Dan Lungu s-au numărat printre invitații ediției din acest an a Festivalului Internațional al Cărții de la Budapesta (19-22 aprilie 2018).

Astfel, sâmbătă, 21 aprilie, Institutul Cultural Român Budapesta a organizat, în parteneriat cu Editura Vince, din Budapesta, la Standul României din cadrul Complexului Millenáris, lansarea romanului *Omoară-mă!* (Polirom, 2010), de Ana Maria Sandu, în traducerea Gabriellei Koszta, și un dialog între autoare și criticul literar Alexandru Goldiș. Traducător: Lajos Nagy.

De asemenea, Ministerul Culturii și Identității Naționale din România, în parteneriat cu Institutul Cultural Român de la Budapesta, a organizat la Standul

României din cadrul Complexului Millenáris dezbateră cu tema „Intimitate și spațiu public în romanul românesc contemporan”, un dialog al autorilor Ana Maria Sandu și Dan Lungu cu criticul literar Alexandru Goldiș. Moderator: Alexandru Goldiș. Traducător: Lajos Nagy

De asemenea, Ministerul Culturii și Identității Naționale din România, în parteneriat cu

editura Noran Libro, din Budapesta, a organizat în Sala de Conferințe Votisky Zsuzsa (etaj 1) din cadrul Complexului Millenáris lansarea volumului *Fetița care se juca de-a Dumnezeu*, de Dan Lungu. Cartea a fost prezentată de scriitorul Dragomán György, invitați speciali Gabriella Koszta și Judit Cosma, iar din partea editurii a fost prezent József P. Körössi. Moderator:

Alexandru Goldiș. Traducător: Lajos Nagy.

Omoară-mă!, de Ana Maria Sandu, a mai apărut în limba italiană, la Editura Aisara, traducere semnată de Ileana M. Pop. *Omoară-mă!* este o poveste despre puterea perversă a naratiunii și despre modul în care ficțiunea poate deveni mai „reală” decât realitatea, alterând-o până la epuizare.

Romanul *Fetița care se juca de-a Dumnezeu* (trei ediții la Polirom) a mai apărut în bulgară (Colibri Publishers) și a fost distins cu Premiul Național de Proză al „Ziarului de Iași”, ediția 2015. Un roman surprinzător, emoționant și plin de umor care explorează, prin ochii inocenți ai Rădiței și cei ai mamei sale, un fenomen ce a marcat profund România postcomunistă: emigrația temporară. **SDC**

Matei Vișniec despre *Ultimele zile ale Occidentului*

În perioada 14-17 mai 2018, Matei Vișniec va avea mai multe întâlniri cu cititorii din România, cu prilejul lansării volumului *Ultimele zile ale*

Occidentului, apărut în colecția „Fiction Ltd.” a Editurii Polirom, și în ediție digitală. Mai jos, programul de evenimente.

• BUCUREȘTI

Matei Vișniec în dialog cu Ion Bogdan Lefter pornind de la volumul *Ultimele zile ale Occidentului*

Luni, 14 mai, ora 19.00, Librăria Humanitas de la Cișmigiu (Bdul Regina Elisabeta, nr. 38)

• SUCEAVA

Întâlnire cu Matei Vișniec și cărțile sale

Lansarea volumului *Ultimele zile ale Occidentului*

Miercuri, 16 mai, ora 11.00, Teatrul „Matei Vișniec” din Suceava (Str. Dragoș Vodă, nr. 1)

• RĂDĂUȚI

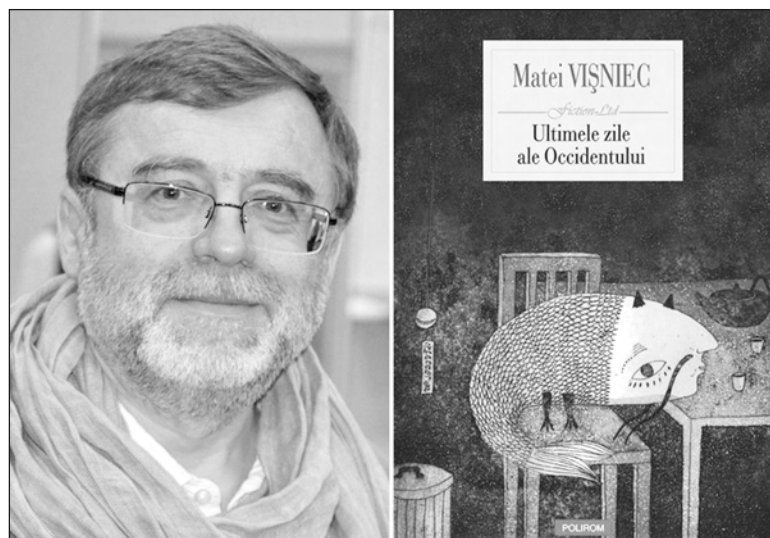
Întâlnire cu Matei Vișniec și cărțile sale

Lansarea volumului *Ultimele zile ale Occidentului*

Joi, 17 mai, ora 17.00, Casa de Cultură din Rădăuți (Str. Bogdan Vodă, nr.12)

„Oare ce i se întâmplă Occidentului? A intrat el în faza finală a declinului? Moare civilizația occidentală? Va fi Europa Occidentală islamizată, africanizată, ocupată de milioane de migranți veniți din Africa și din Asia? Asistăm la dispariția omului alb? Se va produce o gigantică operațiune de înlocuire în Europa a populației albe, de tradiție creștină, cu o altă populație, africană și arabo-musulmană, purtătoare de tradiție islamică? Suntem, pe continentul european, martorii unei catastrofe comparabile cu prăbușirea

Imperiului Roman? Se produc sub ochii noștri extincția valorilor occidentale, amuțirea vocii morale a Occidentului și ieșirea sa din istorie? A decis oare Occidentul să se sinucidă în prezent, din punct de vedere cultural, după ce în secolul trecut a încercat de două ori să se sinucidă fizic (declanșând Primul și cel de-al Doilea Război Mondial)? Zeci de întrebări de acest gen inundă zilnic presa și rețelele de socializare. Ca jurnalist, mă confrunt cu ele zilnic la Radio France Internationale, unde lucrez de trei decenii. Ca scriitor însă, mi-am propus să le abordez oarecum altfel, prin prisma unor fabule filosofice și a unor povestiri cu aer dilematic, dar și prin câteva confesiuni.” (Matei Vișniec) **SDC**

De ce următoarea ta vacanță ar trebui să fie în Cuba

„Singurul motiv pentru care omul e nefericit e faptul că nu știe cum să stea liniștit în camera sa.” Alain de Botton, romancier și filosof britanic, analizează arta de a călători prin intermediul elementelor sale de bază – plecarea, motivele, peisajele, întoarcerea, găsind răspunsuri când filosofice, când estetice sau literare.

DESIRÉE HALASEH

Adevărul e undeva la mijloc și nimeni nu poate stabili concret ce anume îi face pe oameni să aleagă un loc sau altul pentru o vacanță la care visează luni întregi sau chiar ani, când poate va scăpa de unele obligații profesionale și se va ridica deasupra luptei cotidiene a supraviețuirii. Poate fi o imagine a Caraibelor printre șiruri solemne de cocotieri prea plini de un turcoaz discret supra-saturat ce invită la lăncezeală și huzur. Sau poate unul dintre cele 200 de tablouri pictate de Van Gogh în perioada provensală din sudul cald al Franței. Poate o anumită carență culturală a nației în care ești damnat să te trezești zi de zi, poate o anumită înclinație psihologică către superstiții ori mai bine o predilecție către întinderi neliniștitoare de pământ și apă.

STILUL DE VIAȚĂ

Tot ce trebuie să știi despre cultura cubaneză este cuprins în următoarele două verbe: *conseguir* (a face rost) și *resolver* (a rezolva). Acestea fiind spuse, nu-ți rămâne

decât să devii expert în aproape orice domeniu necesar vieții de zi cu zi, s-a stricat o balama – ne descurcăm, am o pană la bicicletă – până diseară e gata, Mariei îi cade un molar – nici o problemă, ușa și așa funcționează ireproșabil, s-a ars lampa cu căciulă a televizorului – facem rost de alta șamd. Inventivitatea e numele mijlociu al cubanezului de rând. Cu un venit mediu de 20-40 dolari americani pe lună, inovația a devenit o necesitate.

Așa au luat naștere *casa particular* – fiecare cubanez care dispune de o cameră în plus o poate da în chirie turiștilor străini, *paladar* – cinci mese și patru feluri de mâncare devin un restaurant în toată regula gestionat de membrii familiei, tururile ghidate pe orice tematică și în orice loc, mașinile vechi de 50 de ani transformate în taxiuri care fac transferuri de la aeroport în oraș și înapoi. Dacă vezi o mică tăbliță albastră deasupra ușii pe care scrie *arrendador divisa*, știi că ești la locul potrivit. Sunt peste 3.000 de *casa particular* în Havana, stai liniștit, ai de unde alege. *Colectivos* sau taxiurile în comun au o rută prestabilită. Culeg câte șase pasageri pe mașină și vin mai repede decât

autobuzele locale. Ai șansa altfel să contribui la economia locală, să-ți îmbunătățești nivelul conversațional de spaniolă și să trăiești în doze controlate stilul de viață autentic cubanez.

OAMENII

Sigur, sunt plajele și munții, parcurile naționale și Golful Porcilor, dar nimic nu spune mai clar spirit liber și revoluționar, inventivitate și supraviețuire precum oamenii Cubei. E un miracol, în pofida unei istorii complexe, pe alocuri de-a dreptul ireală, cum cubanezii și-au păstrat bucuria de a trăi și de a trăi bine. Intră în casa unuia dintre ei și din momentul în care ai trecut pragul vei fi unul de-a familiei. E un spectacol în sine să vezi cum o multitudine de rude și rubedenii se perindă de-a lungul unei zile prin ușile larg deschise, în căutarea unei șurubelnițe, a unei căni de zahăr, pentru un pahar de rom *sin hielo* (fără gheață). Tablouri desuete ale vreunei Fecioare Maria neagră tronează deasupra televizorului vizavi de portretul lui José Martí sau al lui Fidel, bicicleta chinezească ruginită sprijină peretele dinspre o stradă, pe lângă alei înguste și pietruite, iar de undeva se aude inconfundabilul *son* sau poate un saxofonist octogenar. Cubanezii emană culoare și energie forfotitoare, în ciuda austerității comunismului, a raționalizării și a simplității unui trai pe care Europa l-a pierdut în urmă cu trei decenii.

ROM ȘI TRABUCURI

Primul lucru pe care îl fac atunci când ajung în Havana e să mă duc la o alimentară semi-goală, de unde știu sigur că pot găsi o sticlă de Havana Club Añejo Especial, El

Faleza în Baracoa, oceanul Atlantic față în față cu furtuna

ron de Cuba, și una de Ciego Montero tuKola. Rom și cola. Trabucul mi-l dă vecinul de la *casa particular* din Centro Habana unde m-am cazat după mai bine de 21 de ore de zbor. O altă opțiune e să mergi la Real Fabrica de Tabacos Partagás – una dintre cele mai vechi fabrici de trabucuri din oraș, înființată tocmai în 1845 de spaniolul Jaime Partagás. Aici se fac faimoasele Montecristo și Cohiba, iar tururile fabricii sunt o plăcere în sine. Seara, la malul oceanului Atlantic, pe Malecón, savurăm o gură de rom și cola și un pufăit de Cohiba printre zecile de cubanezi care au ieșit la plimbare, o bătăfă sau o salsa în aer liber.

SALSA ȘI RUMBA

Că tot veni vorba. Arta în toate formele ei, buna dispoziție și mai ales dansul sunt parte integrantă a vieții pe cea mai mare și mai captivantă insulă din Caraibe. La orice oră din zi și din noapte vei vedea oameni dansând, bătând ritmul unui sânge fierbinte care refuză să încetinească pasul. Salsa s-a născut în Cuba, într-un loc în care tobele africane se aud alături de chitara spaniolă într-un

mix eclectic de son, cha-cha-cha, charanga, rumba, danzon și încă multe altele. Poți distinge influențe tocmai din Franța, Jamaica sau Haiti, iar pasionații descriu dansul cubanez drept o *reprezentare verticală a unui act orizontal*. Nu co-tează că ai două picioare stângi, ia-ți papucii de dans și ieși pe stradă la o *habanera* autentică!

MAȘINILE AMERICANE

În 1960 Fidel Castro a oprit toate importurile din Statele Unite. De atunci și până azi (când spun azi chiar mă refer la ziua de astăzi) cubanezii au găsit metode de a-și păstra prețioasele clasice – Chevrolet, Dodge, Buick, Oldsmobile, Cadillac sau Chrysler – în stare cât mai bună. La fiecare pas ai să îi vezi lustruind caroseriile vopsite și revopsite, peticind un cauciuc sau schimbând o tapițerie cu mare atenție la detaliu, dar și mult prea multă dragoste.

Mai multe detalii despre cum poți ajunge în Cuba poți afla cu ocazia derulării proiectului Cubana Social Club între 1-10 iunie aici: <http://www.desireehalaseh.com/blog/hai-in-cuba-1-10-iunie>. **SDC**

Rumba în Trinidad la Congos Reales

Lupta cu biletele de vânt

Un scenariu familiar tuturor celor care au încercat să își cumpere bilete la concertele unor super-vedete.

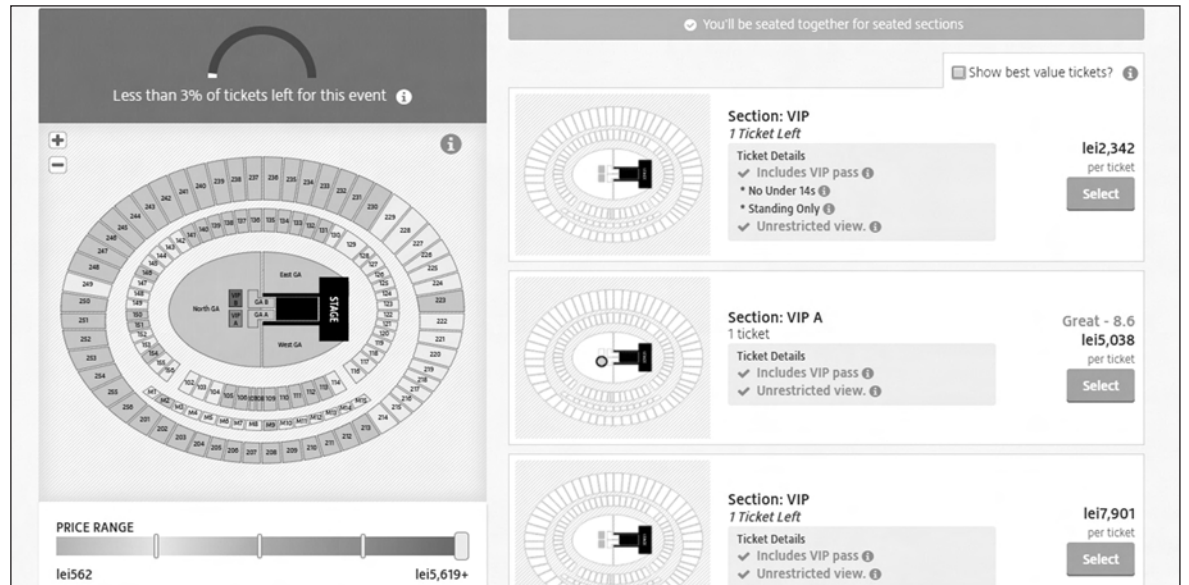
MĂDĂLINA COCEA
DE VEGHE-N LANUL DE CULTURĂ

Se anunță concertul. Dacă ești norocos, afli din timp. Se anunță ora la care se vând biletele. Dacă ești norocos, îți poți lua liber. Se pun în vânzare. Dacă ești norocos, ai dat refresh la pagina de internet chiar în momentul potrivit, ai apăsător pe mouse în prima milisecundă, nu cade site-ul, sunt încă disponibile zone bune, ai datele de card la îndemână, nu se întâmplă nici o poznă la procesarea plății și ai bilet. Dacă ești norocos. Pentru restul oamenilor, există prețuri de 5-10 ori mai mari.

Săptămâna aceasta, guvernul britanic a anunțat că va da în judecată unul dintre cele mai mari site-uri de vânzare de bilete la mâna a doua la evenimente – Viagogo. Este un site pe care se re-vând bilete, în general pentru evenimente unde biletele oficiale s-au epuizat de foarte mult timp. Site-ul este cunoscut

pentru prețurile exorbitante – de până la zece ori mai mari decât valoarea inițială. Prețul, în general, este o problemă economică destul de simplă: dacă lumea cumpără, înseamnă că nu este prea mare. În mod teoretic, nu ar trebui să existe nici un loc de discuții.

În cazul biletelor la evenimente, piața este rareori una cu adevărat concurențială. În momentul lansării evenimentelor mari, fanii concurează în viteză cumpărării cu algoritmi și sisteme automate de cumpărare a biletelor, care funcționează în beneficiul a câtorva intermediari.

Biletele se epuizează în câteva minute sau câteva ore, pentru ca apoi să apară pe site-uri de revânzare a biletelor cu prețuri exorbitante. Viagogo, Seatwave, StubHub sunt câteva site-uri unde atât vânzătorii de bilete, cât și platforma, pot ajunge la profit de 400-500 de lei pentru fiecare bilet vândut. Profitul este luat din buzunarele fanilor care își doresc să participe la eveniment și nu mai au opțiuni.

Mai multe țări europene au încercat să repare mecanismul prin amenzi și reglementări, dar deocamdată nu s-a schimbat nimic pe piața biletelor la mâna a doua. În Italia, Viagogo a primit o amendă de

un milion de euro, în Spania s-a deschis o investigație împotriva site-ului, FIFA a câștigat un proces împotriva site-ului care pune în vânzare bilete la Cupa Mondială, fără ca ele să fie disponibile încă.

Artiști precum Ed Sheeran, Arctic Monkeys, Noel Gallagher au pornit propriul război cu astfel de site-uri, un război din care deocamdată au de suferit doar cei care încearcă să îi vadă. Sute de fani au fost întorși de la intrarea concertelor dacă aveau bilete cumpărate din surse neoficiale. În cazul refuzării intrării, site-ul de revânzare susține că oferă garanții, dar acea garanție presupune

rambursarea costului biletului fără prea multă ceartă. Costurile drumurilor, cazărilor și orice alte cheltuieli făcute pentru participarea la eveniment nu sunt însă eligibile. În cazul deplasării în altă țară, a-i fi cuiva refuzată intrarea poate fi o mică tragedie pentru care nu răspunde nimeni.

Soluția, în mod paradoxal, poate fi una tot economică: creșterea prețurilor la vânzarea inițială. Atâta timp cât există un profit potențial atât de mare la revânzare, înseamnă că vor exista mereu intermediari care vor încerca să câștige din asta. Din păcate, singurul care nu câștigă este fanul. **SDC**

Kick

Muzica pop-rock din anii '80, căreia televiziunea VH1 îi dedica rubrici speciale, este și azi defavorizată în judecățile de valoare.

Considerată prea ușorică față de cea produsă în deceniile dinainte, preocupată de căutarea plăcerii, nu de rezolvarea problemelor sociale, greu i se recunosc puncte de referință. Iar acestea au, de regulă, conexiuni și afiliere mai mult sau mai puțin străvezii cu trupele, muzicienii și preocupările generațiilor precedente. Am scris cuvântul „generație”? Cred că aici se află cheia înțelegerii corecte a „mesajului” acestei muzici, luate la modul general, nu împărțită pe genuri și subgenuri.

Am dibuit deunăzi fantasma – că revelație nu-i pot spune –, reascultând cu atenție discul trupei INXS, *Kick* (2017, Atlantic/ Rhino), ediția ce aniversază 30 de ani de la apariție. Jubileul e

onorat exemplar. S-a editat un box-set care conține CD-ul cu materialul original remasterizat, plus alte două cu bonusuri, demouri, remixuri diferite și extrase din concerte. Valoarea cutiei este dată de discul blu-ray, pe care admiratorii trupei pot regăsi opt videoclipuri promoționale, cu imaginea bine transferată la calitate HD după benzile de televiziune. Mai mult decât astea, iubitorii formatelor de înaltă definiție

audio au la buton două fluxuri sonore 24bits/48kHz: PCM stereo și Dolby ATMOS 7.1. Într-o vreme eram aproape maniac al magiei surround (ce vrei, am și eu păsăricile mele), socotind că un DTS 24/96 e tot ce-și poate dori un audiofil. Mania s-a domolit, deși nu de puține ori mă trezesc argumentând dinaintea vreunui surd (prefăcut, nu născut) despre virtuțile standardului 5.1. Am rămas cu pasiunea. Iar viciiul pomenit își primește porția de drog, cu atât mai sășioasă și, concomitent, mai înviorătoare, cu cât apare de unde nu mă aștept și-n momente când nimic nu-mi merge țais și nu se aude cristal.

Așa că am rămas interzis de formatul Dolby ATMOS, despre care citisem ceva, lectură superficială, fiindcă nu-mi câștigase pe loc încrederea. Cum n-am în exploatare sistem surround 7.1, ci numai 5.1, mă așteptam la un peisaj acustic denivelat și plin de reverberații paradoxale.

Ei bine, șocul a atins magnitudinea maximă, cu faze absolut magnifice! Pesemne că, știind

discul de la apariție (a fost mare succes, cum se cunoaște), nu admiteam că poate fi mixat multicanal atât de expresiv. Greșeala mea. Producția este asigurată de Gilles Martin și Sam Okell, în studiourile Abbey Road. Inutil să precizez că nivelul de profesionalism este la cota de sus. Abia după ce-am ascultat cu detașare și-am recunoscut spăsit excepționalitatea, mi-au picat sub ochelari cuvintele lui Gilles Martin, nimeni altul decât fiul „celui de-al cincilea Beatles”, cum a fost numit George Martin. Uzual, primesc suspicios, socotindu-le reclamă, frazele entuziaste din gura celor implicați într-o afacere cu discuri. Următoarele vorbe chiar sunt justificate: „You can hear this album like you've never before. You can hear Michael so close to you, you can hear his breath. You feel like you're in the studio with the band”.

Plecasem, însă, de la chestiunea generației. Tinerii de aproximativ 20 de ani în 1980 se confruntau cu problema identității. Lor li se arăta zidul imens de

DUMITRU UNGUREANU
ROCKIN' BY MYSELF

realizări ale „fraților” mai mari, cei care așezaseră muzica rock în centrul atenției și acum deveneau „monștri sacri”. Nu-i puteau combate, așa cum copiii simt impulsul natural să procedeze cu părinții. Și când priveau înainte, tot ce vedeau părea nebulos. Drept care și-au neglijat mărinimos predecesorii și s-au dedicat prezentului. Iar prezentul oricărei generații seamănă, în optica sterilizată și bătrânească a celor expirați, cu o îndelungată petrecere dezmațată, unde excesele sunt extravagante, iar dorințele carnale indecențe. Fără să scape complet de sub influența consacraților, INXS și congenerii au găsit repede sunetul propriu. Și e viu încă. **SDC**

Răzbunătorii: Apocalipsa supereroilor

În vreme ce studiourile Marvel invadează marile ecrane cu cea mai mare densitate de supereroi pe minut de film, mulți se întrebă dacă nu cumva acest gen a ajuns să suprasatureze publicul și este sortit dispariției.

LUCIAN AMARII (JUP)

SUPLIMENTUL LUI JUP

Răzbunătorii: Războiul infinitului, care are premiera peste tot în lume, este o supraproducție cu adevărat excesivă. În două ore de proiecție, filmul fraților Russo aduce laolaltă câteva zeci de personaje, cam toți eroii care au populat cele 18 filme produse de studiourile Marvel până acum.

Este un motiv pentru această inflație de supereroi: *Răzbunătorii*, al treilea ca număr, este un film aniversar. El celebrează zece ani de univers cinematografic Marvel, probabil cel mai reușit pariu de la Hollywood din toată istoria cinemaului.

În zece ani, de la *Iron Man* încoace, studiourile Marvel și șeful lor, producătorul Kevin Feige, au reușit să transleze pe marile ecrane tot universul creat pe hârtie vreme de decenii. Au reușit să assembleze un imens univers cinematografic, un nou model de succes pe care toate celelalte studiouri au încercat să-l imite. Marvel a reușit să impună, după decenii de încercări ratate, filmul cu supereroi ca forma supremă de divertisment cinematografic.

Nu toți sunt la fel de încântați. „Sper ca lumea să se sature foarte curând de *Răzbunătorii*”, a declarat James Cameron. „Nu că nu mi-ar plăcea aceste filme! Dar mai sunt și alte povești de spus în afară de cele cu masculi orfani, dar dotați cu hiper-gonade, care fac două ore de fapte extraordinare în timp ce distrug orașele!” O părere care a atras comentariul răutăcios din partea unui fan: „Da, Cameron ar vrea ca lumea să se uite la cele șase filme din seria

Avatar, pe care le pregătește deși nu le-a cerut nimeni”.

Dincolo de părerile lui James Cameron, mulți sunt cei care, în fața avalanșei filmelor cu supereroi din ultimul deceniu, cântă deja prohodul genului. La Hollywood este deseori pomenită „superhero fatigue” (oboseala de supereroi) cu teamă sau cu speranță.

„Felul în care marile studiouri produc filme proaste pentru mase și acționari este ceva asemănător frackingului: ai rezultate excelente pe moment, dar distrugi solul”, comentează Jodie Foster. „Astfel de filme distrug obiceiul de consum al publicului american și, apoi, al restului lumii. Eu, una, nu vreau să fac filme de 200 de milioane de dolari cu supereroi!”

De partea cealaltă, alți comentatori, dar și starurile acestor filme, denunță asemenea păreri drept „o dovadă de snobism”. „Da, este snobism, dar, în general, filmele cu supereroi au fost, în cea mai mare parte, destul de reușite, mai ales cele produse de studiourile Marvel”, este de părere jurnalista de film Helen O'Hara. „Nu atât alți actori detestă filmele cu supereroi, cât oameni din industrie și alți regizori, amărâți că nu mai pot face rost de bani pentru proiectele lor. De asemenea, unii critici au strâmbat totdeauna din nas la astfel de filme.”

Deși este de acord că acest gen de producții „consumă cam mult oxigen în materie de publicitate și cheltuieli de marketing”, O'Hara nu crede că sunt chiar atât de numeroase – cam zece pe an, ceea ce este o cifră destul de normală pentru un gen de filme.

Adevărul este că, odată cu ascensiunea uluitoare a studiourilor Marvel, Hollywoodul a încercat să relice acest model, dar nu cu același succes. De aceea, în ultimii ani atenția și fondurile marile studiouri s-au îndreptat cu precădere spre produse pentru „geekși”, în timp ce alte genuri de filme au fost aproape date uitării.

Însă filmele cu supereroi sunt o realitate care nu poate fi ignorată. În ultimii doi ani, ele au depășit simplul divertisment pentru a deveni adevărate fenomene sociale, după ce – să spunem adevărul – au fost confiscate în serviciul anumitor cauze: feminismul (*Wonder Woman*) sau cauza afro-americană (*Black Panther*). Studiourile s-au bucurat de prilej, fiindcă atenția imensă provocată de contopirea universului supereroilor cu obsesiile celor ce se denucesc „social justice warriors” s-au tradus prin încasări uriașe, la care aceste filme, în mod normal, n-ar fi putut visa. Evident, acest efect s-a resimțit mai ales în SUA, restul lumii, care nu împărtășește astfel de isterii, fiind ceva mai moderat.

Dar, oricâtă fierbere a creat *Black Panther*, cel mai așteptat film al anului 2018 rămâne, totuși, acest al treilea capitol din saga *Răzbunătorilor*. O nouă dovadă a calității redutabile a filmelor produse de Marvel. Spre marea ciudă, probabil, a rivalilor de la DC Comics, al căror proiect de univers cinematografic cu supereroi s-a făcut praf și pulbere grație unor eșecuri spectaculoase.

Condușe cu fler și pricepere de către Kevin Feige, studiourile Marvel, conștiente de provocările filmelor cu supereroi, dau impresia că sunt mereu cu un pas înaintea publicului.

Un mamut precum *Răzbunătorii: Războiul infinitului* are clar scopul de a duce această fază I a filmelor Marvel la un epilog apocaliptic, un adevărat Ragnarok. În mitologia nordică, Ragnarok este un eveniment apocaliptic în care zei, eroi și monștri se confruntă, spulberând universul. Din această confruntare și din cenușa lumii vechi se naște o nouă lume, un nou univers, un alt panteon.

Răzbunătorii episodul 3 este un asemenea cataclism, menit să pună capăt universului Marvel. Partea a doua a filmului, prevăzută pentru anul viitor, va fi primul film dintr-o nouă fază prin care întregul univers cinematografic Marvel se va reformula și reinnoi pentru a captiva un public care riscă ori-când să se plictisească. **SDC**

ABBA se întoarce, în pixeli și lumină

În această toamnă, legendarul cvartet disco suedez va reveni pe scenă pentru un concert ce va fi televizat în lumea întreagă. Un amănunt: pe scenă vor apărea reprezentările digitale ale celor patru interpreți.

Reapariția ABBA se va petrece în cadrul unui show TV produs de posturile BBC și NBC ce va fi dedicat muzicii lor. ABBA, versiunea digitală, va cânta măcar unul dintre marile hituri. „E un soi de omagiu ABBA al cărui centru de interes este apariția a ceea ce eu numesc «Ab-bataruri», versiuni numerice ale

componenților ABBA“, a explicat muzicianul Björn Ulvaeus. ABBA, adică Agnetha Fältskog, Anni-Frid Lyngstad, Björn Ulvaeus și Benny Andersson, s-a despărțit în 1982, după ce a „domnit“ aproape zece ani în universul disco, cu hituri precum *Waterloo*, *Dancing Queen*, *Mamma Mia* sau *Super Trouper* și cu vânzări de peste 400 de milioane de dolari. De atunci, ABBA a mai apărut pe scenă o singură dată, în 2016, cu ocazia unui concert ce a avut loc la Stockholm.

Astăzi, cei patru vor fi înlocuiți de dublurile lor digitale (care vor

arăta ca ABBA în tinerețe), realizate de informaticieni din Silicon Valley. Spectacolul TV va fi urmat de un turneu în anul viitor, cu cele patru holograme pe scenă, alături de muzicieni reali din trupa de acompaniament.

Cei din ABBA nu sunt primii artiști care ajung să concerteze sub formă holografică, fiind devansați, până acum, de Tupac Shakur, Michael Jackson sau Dean Martin.

Anul trecut compania Eyellusion a pus la punct un spectacol holografic cu regretatul Ronnie James Dio, care a „concertat“ în decembrie și la București. **SDC**

PE SCURT

■ O nouă adaptare a unui roman de Stephen King este în pregătire la Hollywood: drepturile pentru *The Tommyknockers* au devenit miza unei înfruntări la licitație între studiourile Universal, Sony și Netflix. Universal le-a câștigat și speră să producă un film cât de curând. *The Tommyknockers* a mai fost adaptat în 1993 sub forma unei miniserii TV.

■ O scrisoare antisemită trimisă de Richard Wagner unui intelectual francez a fost scoasă la licitație în Israel, țară în care opera compozitorului german este boicotată atât din cauza convingerile lui antievreiești, cât și fiindcă ea a fost confiscată și utilizată de nașiști. Scrisoarea, datând din 25 aprilie 1869, trimisă filosofului Édouard Schuré, vorbește despre „pericolul influenței evreiești în cultură“. „Dacă Wagner ar fi știut că un evreu bărbos din Ierusalim face afaceri cu scrisoarea lui, s-ar întoarce în mormânt“, a comentat Meron Eren, proprietarul casei de licitații Kedem.

■ Într-un interviu pentru „Variety“, J.K. Rowling lasă să se

înțeleagă că nu va scrie o continuare la piesa *Harry Potter and the Cursed Child*, adaptată sub forma unui spectacol de uriaș succes în Anglia și, mai nou, pe Broadway. „Prelungind povestea până la nepoții lui Harry Potter ar fi de-a dreptul cinic și nu sunt interesată să fac așa ceva“, a comentat autoarea.

■ Universul filmelor de animație produse de legendarele studiouri Ghibli va deveni palpabil, sub forma unui parc de distracții ce se va deschide în 2022, în prefectura Aichi, în Japonia. Mai ales filmele *Totoro*, *Kiki, mica vrăjitoare* și *Howl's Moving Castle* vor constitui principala sursă de inspirație pentru acest parc.

■ La 91 de ani, Stan Lee, „părintele“ supereroilor Marvel s-a pomenit acuzat de „agresiune sexuală“ de către o maseuză, Maria Carballo, care îi cere măcar 50.000 de dolari despăgubire.

■ Quentin Tarantino este convins: cuplul pe care îl fac Leonardo DiCaprio și Brad Pitt în viitorul lui

film va marca istoria cinemaului în aceeași măsură ca Paul Newman și Robert Redford în *Butch Cassidy and Sundance Kid*. Tarantino pregătește *Once Upon a Time in Hollywood*, poveste despre crimele comise de către „familia Manson“, cu premiera prevăzută pentru anul viitor.

■ Printr-un gest normal într-o democrație de tip nou, Shania Twain s-a văzut silită să se scuze pentru vina de a fi declarat că, dacă ar fi fost americană, ar fi votat cu Donald Trump. Declarația a făcut ca artista să fie linșată pe rețele de socializare. **SDC**

Pagini realizate de DRAGOȘ COJOCARU

Anul în care streaming-ul a pus stăpânire pe muzică

Pentru prima dată în istorie, serviciile de *streaming* muzical precum Spotify și Apple Music au devenit cele mai importante mașini de făcut bani pentru industria muzicală.

În numai un an, numărul de abonați ai unor astfel de servicii a urcat de la 112 la 176 de milioane. Este o evoluție ce a permis industriei să marcheze al treilea an consecutiv de creștere, după 15 ani în care noile tehnologii au afectat serios piața muzicală.

În cifre, arată datele International Federation of the Phonographic Industry (IFPI), asta se traduce prin existența unei piețe de muzică în valoare de 17,3 miliarde de lire sterline în ultimul an, în creștere cu aproape două miliarde față de anul precedent.

IFPI spune că o mare provocare este să obțină compensații financiare sporite din partea unor platforme precum YouTube sau Facebook, care susțin că nu pot fi trase la răspundere dacă utilizatorii postează conținut fără să plătească drepturi de autor.

Reprezentanții IFPI speră să impună în Europa anumite schimbări legislative care să silească astfel de platforme la plata unor compensații mai mari către industria muzicală.

Nu toată lumea pare a fi dornică să treacă exclusiv la servicii de *streaming* muzical, iar Europa a înregistrat cea mai mică rată de creștere, numai 4,3% față de 17,5% America Latină și 12,8% Statele Unite. De exemplu, francezii și germanii par în continuare mult mai atașați de copiile fizice pe CD.

În schimb, China reprezintă unul dintre cele mai înfloritoare teritorii pentru serviciile de *streaming* muzical, dar cei de la IFPI au mari speranțe și pentru alte zone, cum ar fi Africa. „Potențialul repertoriului african de a prinde și în alte teritorii este fantastic“, spune Adam Granite de la Universal Music. „Așteptăm cât de curând apariția unui superstar african care să aibe un impact considerabil la nivel mondial.“ **SDC**

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași“. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași“. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași“.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 4, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunc: Radu Cucuteanu

DTP: Adina Arnăutu

Rubrici permanente: Bobi (Fără zahăr), Mădălina Cocea, Dragoș Cojocaru, Andrei Crăciun, Florin Ghețau, Radu Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, George Onofrei

Carte: Doris Mironescu, Eli Bădică, Florin Irimia, Marius Miheț, Cristian Teodorescu, Bogdan-Alexandru Stănescu, Alina Purcaru

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu

Film: Iulia Blaga

Teatru: Oltița Cîntec

Caricatură: Lucian Amarii (Jup)

Grafică: Ion Barbu

Actualitate: Cătălin Hopulele

Publicitate: tel. 0232/ 252294

Distribuție: Mihai Sârbu, tel. 0232/ 271333, Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament: 45 lei pentru 3 luni; 91 lei pentru 6 luni; 182 lei pentru 12 luni. Prețurile includ și tarifele poștale.

„Suplimentul de cultură“
este tipărit cu sprijinul
Adevărul Holding

Model

IULIA BLAGA

FILM

Fatih Akin explorează în filmele sale identitatea și confruntarea dintre culturi (e născut la Hamburg din părinți turci), teme pe care le contextualizează în funcție de aerul vremii.

Eroii lungmetrajului său de debut *Kurz und schmerzlos* (1988, lansat la Festivalul de la Locarno) sunt trei prieteni dintr-o suburbie hamburgheză – un turc, un grec și un sârb, care încearcă să supraviețuiască fie comițând mici infracțiuni, fie străduindu-se să se țină departe de ele.

Cel mai cunoscut și mai valoros film al său de până acum, *Gegen die Wand* (Ursul de Aur la Berlin în 2004), e un love-story pasional și tragic dintre doi etnici turci din Germania urmăriți pe parcursul mai multor ani, în vreme ce *Auf den anderen Seite/ De partea cealaltă* (premiat pentru scenariu la Cannes în 2007) spune o poveste complicată cu imigranți turci și etnici germani, desfășurată între Germania și Turcia. Akin a încercat și genul comic în *Soul Kitchen/ Taverna Soul Kitchen* (2009), al cărei erou e un neamț de origine elenă care conduce o tavernă în Hamburg.

În 2014, cineastul a revenit pe ecranele din România cu nefericitul *The Cut/ Tăietura*, o coproducție internațională despre genocidul armenilor. La ora actuală, e unul dintre cineaștii europeni respectați și a intrat într-un eșalon de elită, fiind selecționat cu aproape toate filmele în festivaluri importante, deși de la *Gegen die Wand* încoace cinema lui a devenit tot mai *mainstream* și uneori de o maximă banalitate, bifând ambițios, dar fără prestanță, teme mari.

Aus dem Nichts/ În întuneric i-a adus anul trecut lui Fatih Akin o nouă selecție în Competiția de la Cannes, iar actriței Diane Kruger primul rol de limbă germană (!) și primul Premiu de interpretare la Cannes. La începutul acestui an, Globul de Aur pentru film străin a crescut șansele filmului de a fi vândut în cât mai multe teritorii. După ce până acum a avut roluri de coloratură în producții de limbă engleză (în *Inglorious Basterds*, al lui Tarantino, de pildă), Diane Kruger duce întreg filmul lui Akin pe picioarele ei *skinny* și investirea ei mai ajută acolo unde filmul nu convinge.

Din fericire, povestea e una de maximă actualitate, integrând *clash*-ul dintre culturi și identitatea etnică în plasa unui thriller cu

teroriști naționaliști. Katja (Diane Kruger) e o hamburgheză măritată cu un kurd (Numan Acar) pe care l-a cunoscut în studenție, când cumpăra hașiș de la el. Debutul filmului ne arată căsătoria celor doi, care are loc în închisoare și care face parte, vom înțelege pe parcurs, din amintirile video ale tinerei femei pe care destinul o pune în fața unei tragedii de proporții. Câțiva ani mai târziu, tatăl și fiul de 5 ani sunt asasinați de explozia unei bombe plasate în firma soțului devenit om cinstit. Akin urmărește cu un bun simț dramatic împrejurările care premerg și survin tragediei, punând accent pe psihologia eroinei și pe încercările ei de a face față realității crunte. De pildă, nu ignoră faptul că la un moment dat, înainte de a afla că există niște suspecți, Katja își taie venele în cadă. Ca într-un film american, își amintise de o necunoscută văzută cu puțin timp înaintea exploziei și ca într-un film american aceasta se dovedește a fi printre făptași. Pe urmă thrillerul

se transformă într-o dramă judiciară la care eroina ia parte ca martor, urmărind îngrozită cum justiția alege să ignore adevărul (surpriza e și a noastră, argumentele apărării par subțiri, mai ales într-o epocă în care terorismul e pedepsit aspru). Pe urmă filmul iar se răsuțește și redevine thriller când, odată procesul încheiat, Katja pleacă în Grecia pentru a regla conturile, în mod cu totul neașteptat pentru un thriller unde eroul/eroina are măcar spirit de autoconservare.

Cu fizicul ei fragil și tăios, susținut de lipsa machiajului și de tatuaje care amintesc de vremuri mai libere, Diane Kruger oferă Katjei la fel de multă tenacitate fie că Akin o vrea pe steag, fie sub steag. E o actriță bună fără a fi carismatică, dar scenariul lui Akin nu-i susține prea mult eforturile. Povestea începe să se destrame odată ce începe procesul celor doi suspecți. Cam pe atunci Akin pierde simțul ritmului și începe să se piardă în detalii irelevante, amestecul genurilor fiind și el derutant.

Mai ales datorită finalului său neașteptat, filmul mi se pare util într-o Germanie (și o lume) unde notele naționaliste sunt tot mai îngrijorătoare. M-am gândit și mai mult la latura lui educativă, să zic așa, după ce comisia de rating de la Centrul Național al Cinematografiei l-a interzis spectatorilor sub 18 ani (la fel ca rușii), în vreme ce în Germania și Franța el poate fi văzut de spectatori de minim 12 ani.

Comisia din România s-a împiedicat (conform legislației) de scena suicidului și de o scenă în care eroina consumă droguri imediat după tragedie.

În alte țări s-a considerat că suicidul și drogurile sunt justificate dramaturgic și că au implicații minore în această dramă despre lucruri din realitatea imediată, care ar trebui să ne facă mai atenți la cei de lângă noi. La noi s-a considerat simplu, la fel ca în comunism, când opera cenzura, că eroina nu le oferă un model tinerilor spectatori. **SDC**

Dragi clienți

Dorim să începem prin a vă mulțumi că ne sunteți aproape de mai bine de cincisprezece ani.

Cincisprezece ani în care ne-ați arătat încredere și în care singura noastră preocupare a fost să venim în întâmpinarea nevoilor și dorințelor dumneavoastră cu cele mai de calitate produse. Pentru a

face asta, echipa noastră a lucrat pe brânci, cu drag și devotament. Am avut grijă să căutăm cei mai corecți furnizori, care să garanteze că pe rafturi va ajunge doar marfă proaspătă.

Dacă la noi ați găsit ouă mai mici, albicioase și cu coaja foarte subțire, este din cauză că fermele noastre partenere cresc doar găini nestresate și hrănite ca în curtea bunicii, fără nutrețuri care să conțină exces de calciu sau făină de oase. Asemenea păsări se ouă mereu cu drag pentru dumneavoastră, ba chiar studiile realizate de un institut independent

arată că procesul de eliminare a oului le produce o intensă plăcere, fiecare găină abia așteptând să se ouă din nou. Iar dacă din zece găsiți șase deja sparte în cutie, nu este altceva decât modul găinii de a vă spune că i-ar plăcea să faceți din munca ei o omeletă mare.

Știați că răsul îngrașă. Asta este explicația cea mai sinceră a faptului că de pe rafturile noastre cumpărați carne de porc cu multă slănină. De fapt, cumpărați veselie și bună dispoziție, fiindcă crescătorii de porcine care ne livrează carcasele au instalat televizoare în cotețe, pe care rulează emisiuni umoristice de înaltă factură calitativă, fapt care împarte ziua unui porc în trei fragmente temporale egale: mâncare, răs, dormit. De aici

BOBI

VOI N-AȚI ÎNTREBAT, FĂRĂ ZAHĂR VĂ RĂSPUNDE

și faptul că dumneavoastră, achiziționând carcasă de godac, cumpărați, în cantități egale, carne, grăsime și apă.

Da, poate că de multe ori ați cumpărat de la noi lapte dulce și când ați ajuns acasă era deja acru. Asta înseamnă, de fapt, refuzul oricărui compromis când vine

vorba de produsele noastre lactate. Muzica simfonică pe care o ascultă vacile care produc acest lichid atât de necesar nouă crează uneori stări emoționale greu de controlat, iar asta se regăsește în faptul că laptelui, ajuns pe rafturi, unde se aude un post de radio comercial, i se acrește pur și simplu.

Legumele și fructele noastre sunt drastic controlate, fiindcă vrem să ne asigurăm că nu conțin pesticide, insecticide sau fungicide. Sunt doar proaspete, gustoase și aromate. Dovada vie a acestui fapt ați putut-o vedea în fotografiile de pe rețelele de socializare și noi suntem mândri de asta, fiindcă nici un șoarece nu s-ar plimba vreodată printre niște legume pline de chimicale. **SDC**

ISSN 1584-8272

